

ЖАНОЧЫ ЧАСОПІС

ДІДАКЕН

АДЛЮСТРАВАННЯ, reflexio

№ 8

Верасень,
2016

Моцшё пасля З'езду. Інтар'ю
са старшыней БСДП Іринай
ВЕЛИМАРД стар. 2-3

Мечислаў ГРЫБ: Новая беларуская
міліция мусіць кампектавацца з улікам
гендернай рэйнасці
стар. 31-33

Наталля ГАЛАНІНА,
сябра УК БСДП

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

Вы трывмаеце ў сваіх руках восьмы нумар жаночага часопіса “Адлюстраванне”.

Гэты нумар рапавядзець вам пра партыйнае жыціё, а таксама пакажа бачанне нашымі партыйцамі сітуацыі ў свеце і ўнутры краіны.

Гэты нумар, як і папярэднія нумары, накіраваныя на дыскусіі па спрэчных пытаннях і спробах знайсі і тыя самыя аптымальныя рашиэнні, якія могуць быць з часам рэалізаванымі ў жыці.

Адмысловым раздзелам часопіса сталі вершы, якія з задавальненнем пішуць нашыя партыйцы. Адкрыццём гэтага нумара стаў пастаўскі аўтар Віктар Дземеши.

Як і раней, рэдакцыя часопіса “Адлюстравання” адкрытая да супрацоўніцтва з аўтарамі і мы готовыя размясціць на сваіх старонках ватыя тексты.

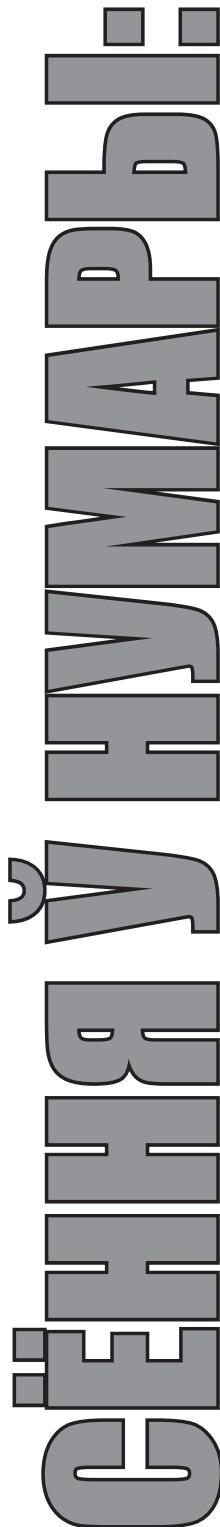
Дзякую Вам за тое, што вы з намі!

З павагай,

Галоўны рэдактар часопіса “Адлюстраванне”

Ігар БАРЫСАЎ

Палітыка

Жыццё пасля З’езду.
Інтэрв’ю са старшынёй БСДП
Ірынай ВЕШТАРД

стар. 2-3

БАРЫСАЎ Ігар. Партыйнае будаўніцтва цяпер – аснова для перамогі пасля

стар. 4-7

ЛЮНТОВ Дмитрий. Дармоедство в законе

стар. 8-10

Міжнародная палітыка

БАНЦЕР Ігорь. Игра вокруг Украины или игра Украиной?

стар. 11-14

НАКОНЕЧНАЯ Фаина. Далеко ли до всеобщего мира? О роли Минских соглашений 2014-2016 “Украина – ОБСЕ – Россия”

стар. 15-17

Гісторыя

МЯЛЕШКА Андрэй. Ганна Тумаркіна – першая ў Еўропе жанчына прафесар філософіі

стар. 18-19

АЗАРОНАК Марына. Кароль з беларускімі каранямі ці проста падманка?

стар. 20-25

СЕРДЗЮКОЎ Алеся. Светлыя старонкі Магілёўскага гарадскага Савета 90-х гадоў

стар. 26-27

Інтэрвью

ШКАДУН Наталія: За сваі права приходзіцца постоіянно бороться

стар. 28-30

«Отражение», часопіс рабочай группы "Жанчыны БСДП"

Галоўны рэдактар — Ігар Барысаў

Нам. галоўнага рэдактара — Фаіна Наканечная

Дызайн — Міхайліна Нарушэвіч

Карэктура — Фаіна Наканечная

Аўтары — Ірына Вештард, Ігар Барысаў, Дзмітрый Люнтоў, Ігар Банцэр, Фаіна Наканечная, Андрэй Мялешка, Марына Азаронак, Алеся Сердзюкоў, Наталія Шкадун, Мечыслаў Грыб, Таццяна Бурая, Алена Барысава, Таццяна Трубач, Марына Бабкова, Вольга Карэніна, Вольга Кулажына, Віктар Дземеш, Юрый Ладукас.

Падпісаны да друку 05.09.2016.

Дата выхаду 06.09.2016.

ГРЫБ Мечыслаў: Новая беларуская міліцыя мусіць камплектавацца з улікам гендарнай роўнасці

стар. 31-33

Адукацыя

БУРАЯ Татьяна. Новые подходы к образованию в XXI веке

стар. 34-37

БОРИСОВА Алена. Как достигнуть правовой грамотности женщин?

стар. 38-40

Соцыум

ТРУБАЧ Таццяна. Ці ў Слуцку ўсё палюдску?

стар. 41

БАБКОВА Марина. Символы

стар. 42 -44

КАРЕНИНА Ольга. Как мужчины подавляют женщин — пять способов противостояния

стар. 45-47

КУЛАЖИНА Ольга. Люди спешиаць делать добро

стар. 48-50

Адпачынак

НАКАНЕЧНАЯ Фаіна.

Чорная птушка

стар.51

ДЗЕМЕШ Віктар. Вершы

стар. 52-53

ЛАДУКАС Юрый. Салодкая рана

стар.54

Фармат 60x84/8

Папера афсетка.

Друк афсетны.

Наклад 299 асobнікаў.

Заказ №78.

**Распаўсюджваецца
бясплатна.**

Адрас рэдакцыі:

212030, Магілёў,

вул. Ленінская, 29 оф.4

e-mail: gazetanm.eu@gmail.com

Выдавецтва: ООО «Невский простор»,

Ліцензія №05720 от 30.08.2001 г. 194100

Санкт-Петербург, пр.М.Тореза, 6.

Надрукавана ў друкарні «Т-Сервіс»,

г.Масква

У адпаведнасці з Законам аб друку аўтары нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, прыведзеных у артыкулах.

Рэдакцыя можа публікаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання не падзяляючы пункту погляду аўтараў.

Палітика

ЖЫЦЦЁ ПАСЛЯ З'ЕЗДУ

Чыэрв'ю са старшынёй БСДП Ірынай Вештард

Ірына Зянонаўна, наколькі цяжкі для вас быў мінулы З'езд і пра што сведчаць яго вынікі?

Не толькі апошні З'езд быў складаны. Любы З'езд вымагае шмат часу для яго падрыхтоўкі і правядзення. І гэта добра, што паступаюць крытычныя заўвагі. Гэта індыкатары, якія сведчаць аб tym, што над некаторымі пытаннямі неабходна працаўваць. Але хачу адзначыць, што большасць так званых заўвагі, наслікіх ахарнтар прымхлівасці, абраз і ўтрымлівалі хлуслівую інфармацыю. Такія "крытычныя" заўвагі паступалі ад сябраў, якія хацелі б жыць у арганізацыі па паняццях, а не па Статуту. Такія "крытычныя" заўвагі паступалі і ад сябраў, якія раней актыўна супрацоўнічалі з кампаніяй "Гавары праўду".

Што цяпер будзе з курсам партыі? У якім напрамку будзем рухацца БСДП?

Жыццё ідзе наперад, здаровы сэнс заўсёды перамагае, мы разам і над сапраўднымі недахопамі будзем працаўваць. Курс партыю на самастойнасць і незалежнасць будзе захаваны.

Ці будуць нейкія змены ў арганізацыі партыйнай працы? Чаго чакаць партыйцам і грамадзянам Беларусі ад найстарэйшай сацыял-дэмакратычнай партыі?

Мы прадоўжым працу па ўзмацненні нашай партыі. БСДП была дэмакратычнай партыяй, такой і застанецца. Спадзяюся, што неўзабаве павялічыцца актыўнасць моладзі,

жанчын. Утворацца новыя Рабочыя групы ў партыі (я маю на ўвазе "Пенсіянеры БСДП", "Выкладчыкі і педагогі БСДП", "Юрысты і праваабаронцы БСДП" і г.д.).

Неўзабаве стартуе сацыял-дэмакратычная акаадэмія БСДП, якая накіравана на адукцыю і матывацыю партыйнага актыва. Мэта адукцыі – выхаванне сапраўднага самастойнага партыйца, для якога сацыял-дэмакратыя не пустое месца. Я веру, што наша партыя будзе далей расці колькасна, і да яе працы будуць далучацца ўсё новыя і новыя людзі.

Спадзяюся, што я яшчэ ўбачу актыўісташтады нашай партыі ў Парламенце Беларусі, у мясцовых Саветах дэпутатаў, у якаці кіраўнікоў розных дзяржаўных устаноў, а таксама ў міністэрскіх крэслах.

Ці будзе БСДП удзельнічаць у парламенцкіх выбарах 2016 года і колькі кандыдатаў жадае ўдзельнічаць у іх у якасці кандыдатаў у дэпутаты?

Вось зараз рыхтуемся да чарговай парламенцкай кампаніі і маем намер у ёй удзельнічаць. Хацелася б мець кандыдатаў на кожнай акрузе, але ж у нашай дзяржаве адсутнічае справядлівасць, адкрыласць і празрыстасць выбараў. Гэта сур'ёзна ўпłyвае на колькасць удзельнікаў выбарчай кампаніі. Да-лёка не кожны партыец можа дазволіць сабе раскошу ўдзельнічаць у выбарчай кампаніі і

не мець пасля гэтага ўдзелу негатыўных для сябе наступстваў. Папярэдне пра свой удзел у выбарчай гонцы заявіла каля 40 сябраў нашай партыі.

Як ставіцца да ідэі аб'яднання сацыял-дэмакратычных партый і груповак у адну партыю, аб'яднанне дэмакратычнай апазіцыі ў адну сілу?

Я заўсёды станоўча ставілася да аб'яднаўчых працэсаў у апазіцыі. Наша партыя была паслядоўным прыхільнікам падрыхтоўкі мінулага Кангрэсу, але ён не адбыўся, і мы ўсе ведаем па чыёй віне. Зрыў Кангрэса дэмакратычных сіл напярэдадні презідэнцкіх выбараў 2015 года пакінуў не лепшае ўражанне. На красавіцкім пасяджэнні Цэнтральнага Камітэта БСДП сябры прынялі рашэнне, што ўстрымліваюцца ад удзелу ў Кангрэсе ў гэтым годзе.

Што да аб'яднання сацыял-дэмакратычных партый, то такі вопыт мінулага маём, і пакуль дадзенае пытанне не стаіць у парадку дня. Тым часам я станоўча стаўлюся і да магчымасці аб'яднання сацыял-дэмакратаў. Але ж усё-роўна стаіць пытанне — з кім аб'ядноўваецца? Звычайна аб'ядноўваецца роўны з роўным. Калі ж сілы не роўныя — гутарка можа ісці толькі пра так зване ўліванне ў шэрагі партыі, асабліва калі некаторыя з сацыял-дэмакратычных аргкамітэтаў не маюць юрыдычнага статуса.

Найперш, будзем працаваць над павелічэннем вядомасці і аўтарытэту нашай партыі, над ростам нашых шэрагаў і над ростам новых кадраў партыі. Жыццё ідзе наперад і ніякія аб'яднаўчыя працэсы ў будучыні нельга выключаць.

Ці ёсць у апазіцыі шанец перамагчы цяпешніню ўладу, што для гэтага трэба правірамаць апазіцыю і ці ёсць у апазіцыі сілы, каб кіраваць дзяржавай?

Такі шанец ёсць. Для яго рэалізацыі патрэбна правядзенне свободных, адкрытых і справядлівых выбараў. Толькі ў гэтым выпадку можа ісці гутарка пра рэальныя магчымасці змены ўлады. Як дамагчыся гэтай змены пакуль пытанне, якое не мае адказу. Да гэтага павінна быць гатова і грамадства і ўлада. І першых і другіх павінен незадавальняць стан рэчаў у дзяржаве.

У апазіцыі дастаткова таленавітых працстаўнікоў, якія могуць кіраваць дзяржавай. Ёсць такія людзі і сярод ліберальнага чынавенства, але ў сілу палітычных прычын яны

вымушаны адигryваць выключна тэхнічныя ролі.

Тым часам чым далей, tym больш адчуваецца крызіс кадраў і ўнутры апазіцыі, бо яе шэрагі перасталі папаўняць заўажныя асобы, якіх ужо і няма ў дзяржаўнай сістэме кіравання, бо такім людзям там проста няма месца. Многія лідары ў апазіцыі пастарэлі, а моладзь не заўжды гатова кідацца на амбразуру. Апошнім яскравым працстаўніком, які далучыўся да апазіцыі быў Аляксандар Казулін. Гэта было ў 2006 годзе. З тых часоў, на прыкладзе Казуліна, чыноўнікі зразумелі, што любое іншадумства ў іх атачэнні будзе падаўляцца жорсткімі метадамі і лепш сядзець ціхенька і не вызываць ніякіх амбіций. Таму ў цяперашній улады яркіх лідараў акрамя Лукашэнкі няма.

Як лічыце, ці ўзрушаць сацыяльныя чыннікі (нізкія заробкі, пенсіі, скасаванне працоўнага стажу, узвышэнне пенсійнага ўзросту, увядзенне новых падаткаў) пратэстныя настроі ў грамадстве?

Беларусь такая краіна, дзе цяжка арганізаваць голад. Таму тут не было галадамора, Другую сусветную вайну таксам перажылі, бо ў кожнага былі свае падворкі, людзей карміў лес, рака ды возера. Гарадскіх беларусаў дагэтуль пупавінай звязвае вёска, дзе амаль у кожнага ёсць свой прыватны падворак, на якім агарод, а часам куры ды свінні. Не было бы гэтага — былі бы галодныя бунты. Гэта ведае і ўлада.

Чакаць вялікага сацыяльнага автайстрэння праз скарачэнне сацыяльнага забеспячэння можна, аднак я не ўпэўнена, што яно зноўку ж будзе насыць масавы харктар. Рэжым Лукашэнкі заўжды дзеліць сацыяльную групу па якой хоча праехацца напалову і б'еца па меншай, заручаючыся падтрымкай большай. Гэта дзейнічае апошнія 21 год і будзе дзейнічаць надалей.

Ці можа стаць прэзідэнтам краіны жанчына і ці патрэбна Беларусі увогуле пасада прэзідэнта?

Што да пасады Прэзідэнта, то, я думаю, што ў нашай краіне дадзеную пасаду варта скасаваць. Жанчына, канечне ж, можа заняць крэсла ці тое Прэзідэнта, ці тое Прэм'ер-міністра. Аднак яна мусіць быць самастойнай, верыць у тое, што гаворыць, і каб яе слова не разыходзіліся са справай.

Палітика

*Ігар БАРЫСАЎ,
г. Магілёў,
першы намеснік старшины БСДП.*

**Беларускай сацыял-
дэмакратычнай партыі
(Грамадзе), як і іншым
афіцыйна існуючым партыям
Беларусі, выпаў далёка не
лепшы перыяд у існаванні, які
звязаны з існуючым у краіне
(пачынаючы з 1994 года)
аўтарытарным рэжымам
Лукашэнкі.**

ПАРТЫЙНАЕ БУДАЎНІЦТВА ЦЯПЕР – АСНОВА ДЛЯ ПЕРАМОГІ ПАСЛЯ

У чым сутнасць палітычных працэсаў у Беларусі?

За гэты час партыйная сістэма ў Беларусі апынулася адкінутая на задворкі палітычнага жыцця і фактычна змаргнілізавалася. Асноўным інстытутам палітычнай думкі і дзеяння стала Адміністрацыя прэзідэнта з падпрадкаванай ёй вертыкаллю выкананаўчай, судовай і заканадаўчай улады. Фактычна ўсе гэтыя “улады” маюць размежаванне толькі на словах і на паперы – у рэальнym жыцці яны неразрыўна звязаныя з сабой і ў першую чаргу так званым “тэлефонным правам”.

Змаргнілізованая партыйная сістэма апынулася падзеленая на намінальныя праўладныя партыі і апазіцыйныя дэмакратычныя, якія дадаюцца ў пэрэважнай большасці фіктыўнымі

рухамі, аргкамітэтамі палітычных партый і рознага кшталту кампаніямі і організацыямі.

Адсутнасць спаборніцкай палітычнай сістэмы і інстытута выбараў, як тавога і з'яўляеца вынікам цяперашняй палітычнай сітуацыі, ў якой партыі не выконваюць свае палітычныя функцыі. А адсутнасць дзяржаўнага фінансавання на іх дзейнасць не дае ім выйсці на беларускую палітычную арэну і стаць рэальнымі палітычнымі гульцамі. Фінансавая падтрымка дэмакратычных партый з-за мяжы расцэнъваецца, як грубае парушэнне заканадаўства і забаронена існуючым заканадаўствам. Таму любы факт атрымання сродкаў з-за мяжы на прасоўванне дэмакратычных каштоўнасцяў унутры краіны расцэнъваецца ўладай, а таксама часткай недас-

ведчанага грамадства, як прайяўленнем зневшній агрэсіі і дэмакратычныя партыі прыпісваюцца да заходніх і амерыканскіх марыянетак, якія прадстаўляюць інтэрэсы не саміх грамадзян, а сваіх спонсараў.

Якія ролі выбіраюць партыі пры аўтарытарызме?

Навейшая гісторыя Беларусі сведчыць пра тое, што ёсьць трох шляхі паводзінаў: не прымаць правілы гульні (КХП-БНФ, БСДГ), пагаджацца з правіламі гульні (КПБ, ЛДПБ і інш.) і дамагацца зменаў правілаў гульні (БСДП, Партыя БНФ, АГП, БПЛ “Справядлівы свет”, БП “Зялёныя”).

У выпадку, калі партыі не пагаджаюцца з правіламі гульні, яны праз нейкі перыяд маргіналізуюцца, бо выпадаюць з палітычнай гонкі, губляюць палітычны тонус. Партыі з гэтай групы прыпыняюцца ў сваім развіцці, у іх адсутнічае прыток новых сябраў, адсутнічае праца з людзьмі, з'езды і пасяджэнні цэнтральных органаў перастаюць правадзіцца, уся дзеянасць партый зводзіцца да выключна палітычных заяваў лідараў. Як паказвае практыка, дзяржава не чапае гэтыя партыі, бо яны не прадстаўляюць для яе ніякай небяспекі, аднак у выпад-

ку неабходнасці паказвае, што ў краіне існуе палітычны плюралізм.

Другая група партый — гэта партыі з разраду “на ўсялякі выпадак” і “канструктыўная апазіцыя”, каб паказаць, што ў краіне ёсьць не толькі апазіцыйныя дэмакратычныя партыі, аднак і іншыя палітычныя сілы. Якія хоць і ёсьць, аднак не карыстаюцца падтрымкай насельніцтва, ад таго і маюць нізкі рэйтынг. Гэтыя партыі за сваю лаяльнасць фінансуюцца з дзяржаўнага бюджету альбо не пераследуюцца за сваю “канструктыўную” пазіцыю, што дазваляе ім існаваць праз акамуляцыю сродкаў прадстаўнікоў бізнеса.

Трэцью групу партый прадстаўляюць партыі дзеяння, якія празваю палітычную працу ставяць за мэту змену правілаў гульні на палітычнай арэне, дамагаюцца дзяржаўнага фінансавання, адкрытых і празрыстых выбараў, папулярызацыі дэмакратычных каштоўнасцяў. Ужо сам факт іх гульні па ўсталяваўшыхся правілах запісвае ўсе пералічаныя з гэтай групы палітычныя арганізацыі ў партыі імітацыі, бо пры існующым рэжыме можна гуляць толькі па правілах рэжыма, а выхад за межы правілаў можа суправаджацца толькі палітычнымі рэпресіямі і пераследам.

Перамагчы ж, як і нечага дабіцца, не толькі на макра, аднак і на мікраўзроўні, фактычна немагчыма, бо правіламі гульні прадугледжана адмыслове месца для такіх ізгояў. Гэта нагадвае гульню ў палітыку з загадзя вядомымі вынікамі. Аднак у гэтым выпадку партыі “гучаць” у СМІ, людзі працуць, рэжым задаволены, бо перамагае спарынг-партнёраў з дэмакратычнага лагера і, часам, у якасці бонуса дазваляе спусціць пар на плошчы.

Улада, у выпадку неабходнасці, прыкрываецца на міжнароднай арэне існуючай у краіне дэмакратычнай апазіцыі і спекулюе на пачуццях Расіі, паказваючы ёй на нацыянальную альтар-

грамадства, каб да ўлады прыйшлі дэмакраты, бо з існуючай сітуацыі і так зразумела — яркасці апазіцыйных лідараў і існующых арганізацыйных структур палітычных партый не дастаткова, каб такія перамены надыйшлі.

Што рабіць БСДП пры дыктатуры?

Гульня ў так званую палітычную імітацыю пры больш дэтальным разглядзе выглядае ўжо не такой і імітацыяй, бо дазваляе партыям дзеяння (у тым ліку і БСДП) дзейнічаць у межах існуючага заканадаўства, мабілізоўваць сваіх актывістаў і прыхільнікаў, удзельнічаць у

**Казаць пра тое, хто знаходзіцца ў больш выгаднай ролі —
палітычная партыя без яркага лідара, ці яркі лідар без партыі,
цяжка, бо ўсім даводзіцца існаваць пад пакрывам дыктатуры.**

натыву Беларусі, якую яна нібы кантролюе.

На гэтым фоне мы бачым ўзнікненне шэррагу палітычных лідараў, якія слаба атасамляюць сябе з палітычнымі структурамі (часам проста іх не маюць), аднак праз свою адносную вядомасць у грамадстве спрабуюць быць палітычнымі гульцамі, абапіраючыся на нацыянальна арыентаваную і пратэстную частку грамадства.

Казаць пра тое, хто знаходзіцца ў больш выгаднай ролі — палітычная партыя без яркага лідара, ці яркі лідар без партыі, цяжка, бо ўсім даводзіцца існаваць пад пакрывам дыктатуры. Тут варта задашца пытаннем — што здолее зварухнуць

інфармацыйных кампаніях, рэагаваць на наступы ўладаў на права і свабоды грамадзян і спрабаваць барапіць розныя групы людзей, якія апынуліся ў зоне рызыкі. У апошнім выпадку не мае значэння, за чые гроши адбываецца гэтая абарона — галоўнае не пакінуць людзей у бядзе і дапамагчы ім рэальна.

Гульня ў імітацыю нават ва ўмовах аўтарытарнага рэжыма дазваляе БСДП абнаўляцца і развівацца ідэйна, аднак не спрыяле масаваму прыходу ў яе шэррагі навукоўцаў, чыноўнікаў, дзеячоў культуры, бізнесуўцаў, людзей з актыўнай жыццёвай пазіцыяй. Для гэтых груп грамадзян лепш трываць ціск і выказваць незадаволенасць на кухні, чым

пазбавіцца працы і капитала, з'ехаць з краіны альбо цягнуць сваё далейшае непрыкметнае існаванне ў шэрагах апазіцыйнай партыі.

Асноўная маса новых партыйцаў ва ўмовах лукашэнкаўскай дэмакратыі гэта пенсіянеры, беспрацоўныя, дробныя прадпрымальнікі і студэнты. Як паказвае практика — апошняя, пры пераходзе на вольныя хлябы, альбо сканчваюць з палітычнай дзейнасцю, альбо з'яджаюць з краіны, каб самарэалізоўвацца за яе межамі, бо існуючая палітычная сістэма рэалізацыі даць ніякай не можа. Можа толькі даць дубцом па спіне на мітынгу, ды штраф выпісаць за ўдзел у ім.

БСДП ва ўмовах дыктатуры мусіць стаць цэнтрам па абароне правоў грамадзян, развіцці канцэпцыі далейшага бачання Беларусі, стаць аналітычным цэнтрам таго, што адбываецца ў краіне зараз у розных яе сферах жыццяздзейнасці. Фонам для дзейнасці БСДП можа служыць яе далейшы ўдзел у палітычных выбарчых кампаніях з загадзя вядомым вынікам.

Пры фашисцкай Нямеччыне нямецкім дэмакратам важна было, каб прапісане фашисцкім рэжымам заканадаўства выконвалася, і яны барапілі людзей у дазволеных законам межах. Фашисцкі рэжым бачучы гэта становіўся закладнікам сваіх законаў і мусіў іх выконваць, паказваць сваю паслядоўнасць.

БСДП мусіць перайсці на адукацыю сваіх сябраў, папулярызацыі беларускай мовы і культуры; стаць партыяй, якая рупіцца за беларушчыну.

Беларуская Сацыялістычная Грамада, першая беларуская партыя, пераймальнікам традыцый якой з'яўляецца сучасная БСДП, пачала сваю палітычную дзейнасць ў 1903 годзе і зведала ўзлёты і падзенні. Да яе лебядзінай

спевы 25 сакавіка 1918 года (сябры БСГ, галасавалі за абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі і іх была большасць) партыя займалася ўнутраным арганізацыйным развіццём, нарочана структуры, вяла асветніцкую, выдавецкую і адукацыйную дзейнасць. Будучы ў фактычным падполлі працавала з працоўнымі і сялянамі. Калі ў царскай Расіі здарылася лютайская рэвалюцыя 1917 года, то БСГ у імгненне выйшла з падполля на палітычную арэну і будучы самай масавай палітычнай арганізацыяй узначаліла ўсе палітычныя працэсы, якія на той момант адбываліся ў краіне.

Варта разумець, што БСДП (таксама як і іншым партыям) ва ўмовах аўтарытаратыма варта захаваць сваю ідэалогію, як аснову для далейшай палітычнай дзейнасці, не падладжвацца пад электарат і не займацца палітычным флюгерствам. Пропісаныя прынцыпы і каштоўнасці сёння пры спрыяльных умовах заўтра могуць быць значна больш папулярнымі і жыццяздольнымі, бо праз дзяржаўныя СМИ (у першую чаргу тэлебачанне) можна за некалькі месяцаў мяняць грамадскую думку, пераконваць грамадзян і схіляць прадстаўнікоў палітычнага "балата" на свой бок.

Пры краху палітычнага рэжыму Лукашэнкі ва ўсіх палітычных партый будзе ўсяго некалькі месяцаў, каб засталбіць сабе месца на будучай палітычнай арэне Беларусі. Выйграюць тыя, хто прадэманструе сваю ідэалагічную прывабнасць, развітыя арганізацыйныя структуры, здольнасць да мабілізацыі і пакажуць, што ўнутраная партыйная архітэктура мае трывалую аснову і ні харызматычная асоба, ні стыхійны капитал, не здолеюць яе зварухнуць і падладзіць пад сябе.

*Дмитрий ЛЮНТОВ,
г. Могилёв*

ТУНЕЯДСТВО В ЗАКОНЕ

Что значит для нас быть гражданином своей страны? В контексте этой статьи – пользоваться всеми социальными благами, которые государство предоставляет для своих граждан, обеспечивая их за счёт налогов.

Горит на улице ночью свет, ездит по расписанию общественный транспорт, строятся и ремонтируются дороги и здания, ловятся бездомные собаки, вывозится мусор, работают пожарные, медики, милиционеры, служат военных. Хотим мы того или нет, но всё это обеспечивается за счёт наших налогов. Мы платим их постоянно и везде. В магазине на каждый товар уже включён налог. В каждой оказанной услуге также не обойтись без него. Мы платим подоходный налог и налог на прибыль, налог на пользование землёй и прочие налоги.

Помимо всех перечисленных выше сборов и налогов введён ещё один вид налога для граждан Беларуси – налог на тунеядство.

Слово “тунеядство” происходит от церк.-слав. “туне” — даром, без платы, напрасно, без причины и церк.-слав. “ясти” — кушать, есть. Если дословно перевести, то дармоедство или образ жизни, характеризующийся тем, что один

человек или социальная группа живут за счёт другого человека или социальной группы.

Слово «тунеядец» употреблялось в некоторых законодательных актах Российской им-

перии, но не составляло особого состава преступления. Бездельник жил за счёт своих близких, общественной моралью это не одобрялось, и не более того.

В Советском Союзе же под тунеядством понималось паразитическое существование за счёт не отдельных граждан, а за счёт всего общества и с этим всячески боролись. Так 4 мая 1961 года на основании ст. 12 Конституции Президиум Верховного Совета РСФСР был принял указ «Об усилении борьбы с лицами (бездельниками, тунеядцами, паразитами), уклоняющимися от общественно-полезного труда и ведущими антиобщественный паразитический образ жизни».

Он гласил: «Установить, что совершенолетние, трудоспособные граждане, не желающие выполнять важнейшую конституционную обязанность — честно трудиться по своим способностям, уклоняющиеся от общественно полезного труда, извлекающие нетрудовые доходы от эксплуатации земельных участков, ав-

томашин, жилой площади или совершающие иные антиобщественные поступки, позволяющие им вести паразитический образ жизни, подвергаются по постановлению районного (городского) народного суда выселению в специально отведенные местности на срок от двух до пяти лет с конфискацией имущества, нажитого не трудовым путем, и обязательным привлечением к труду по месту поселения...»

Похожие законы принимались в средневековье. Это были законы о бедных в Британии после эпидемии чумы в условиях нехватки рабочих рук и были направлены на то, чтобы заставить всех здоровых работать.

Наиболее ранним законом о бедных был Указ о Работниках, изданный королём Эдуардом III 18 июня 1349 г. в качестве ответа на последствия эпидемии чумы в 1348—1350 гг., когда вымерло приблизительно 30—40 % населения. Уменьшение населения вызвало дефицит сельскохозяйственных рабочих в экономике Британии. Землевладельцы столкнулись с необходимостью повышения зарплаты работникам, чтобы те согласились работать на них, или должны были мириться с тем, что их земли оставались необработанными. Зарплаты работников выросли и это привело к повышению инфляции, поскольку стоимость производства продуктов увеличилась. В качестве попытки

обуздать цены, Указ (и последующие законодательные акты, такие как Уложение о Работниках), требовал чтобы все, кто могли работать, работали, а также чтобы зарплаты оставались на том уровне, на котором они находились до чумы и чтобы цены на продукты не завышались. Кроме того, Кембриджский Статут от 1388 г. устанавливал ограничения на передвижения попрошаек. В Англии времён правления династии Тюдоров законы о бедности претерпевали разные изменения, создавались работные дома и лишь в 1948 г. система Законов о Бедных была окончательно упразднена с введением современной системы социальной помощи.

Итак, перейдём от законов о бедных в Англии к Декрету № 3 «О предупреждении социального иждивенчества», который был подписан 2 апреля 2015 года Президентом Республики Беларусь Александром Лукашенко.

Смысл этого закона в том, чтобы заставить платить налог в размере 20 базовых величин в год (это примерно 210 долларов США) на финансирование государственных расходов, если вы по каким-то причинам официально не работали более 183 дней в году.

Забавно, что если вы добровольно придёте в налоговую инспекцию с 1 августа по 31 мая и признаетесь что вы тунеядец, то налоговая предоставит вам скидку

в целых 10%! Хотелось бы конечно более существенных акций в виде: приведи друга и получи скидку в 20% или расскажи о безработном соседе и заплати лишь половину налога. Но 10% реально прописаны в декрете. Неуплата или неполная уплата налога влечёт за собой наказание в виде штрафа в размере 2-4 базовых величин или административный арест с общественными работами в период его отбывания.

Возможно благодаря Декрету № 3 «О предупреждении социального иждивенчества» должно произойти чудо, и алкаши и бродяги потянутся в поисках работы в центры занятости, где полно «высокооплачиваемой» и «высококвалифицированной» работы, иначе с каких средств платить им эти налоги? Или же этот налог направлен на трудовых мигрантов? Скорее всего так, однако это повлечёт только их официальное оформление с уплатой налогов в другой стране. Как быть с до-мохозяйками, у которых муж зарабатывает достаточна для того, чтобы содержать семью и жена могла бы не работать? Тут уже попахивает альтернативой налога на роскошь. Не лучше было бы его тогда ввести? Или же решили ввести этот налог, чтобы поправить статистику занятости населения. До сих пор не понятно, кто реально станет платить этот налог, ведь при этом вместо снижения безработицы после принятия Декрета №3 фиксируется рост той самой безработицы!

Сам глава государства прокомментировал Декрета №3 следующим образом:

«Я не говорю, что он идеален. Вы видите, я даже не защищаю его. Мы смотрим, нормальный он или нет, Ошиблись — поправим, но надо дать возможность, чтобы этот документ поработал. А затем доработаем. Где ошиблись, мы извинимся и поправим. До конца года ситуацию исправим».

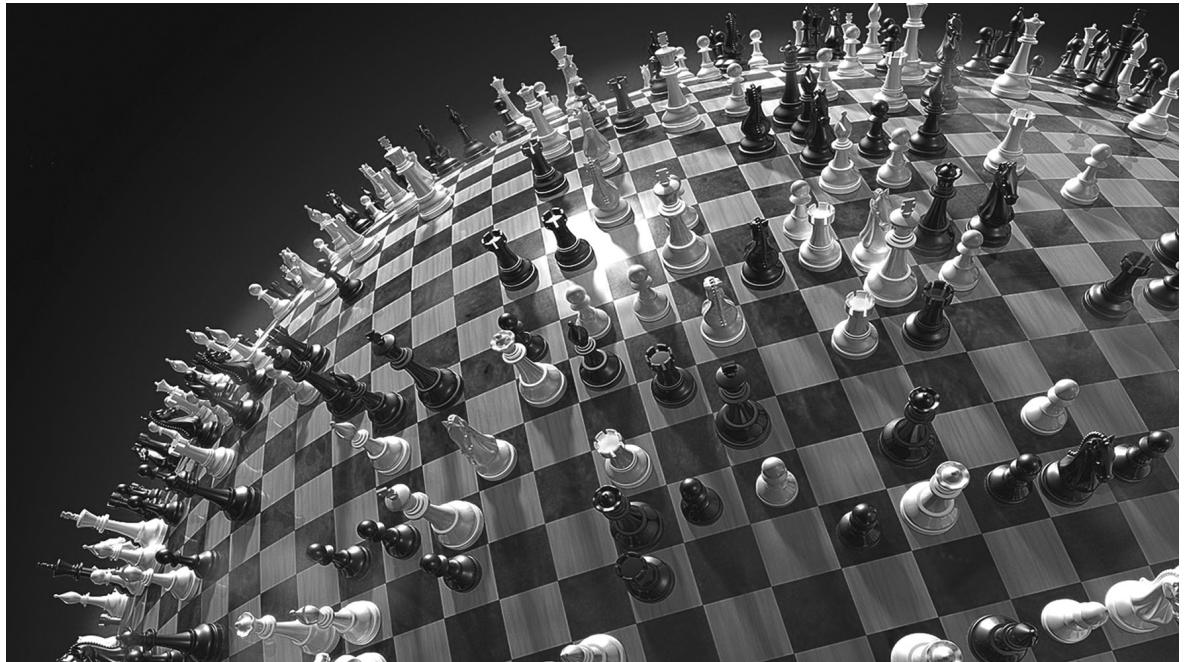
Представитель Минтруда и соцзащиты не исключает, что уровень безработицы продолжит расти в ближайшее время и связывает это с Декретом №3, который стал стимулом для длительно неработающих граждан активно искать рабочее место.

Так откуда взялись все эти безработные люди? Наверное люди просто решили перейти в разряд официально безработных, дабы не платить либо отсрочить оплату нововведения чиновников, ведь реальная безработица в стране всегда была значительно выше официальной.

Сейчас на каждого белоруса приходится уже более 4000\$ внешнего долга и судя по введению Декрета №3 в этом виноваты дармоеды. Также, как введение «дорожного» налога, говорит, что владельцы транспортных средств виноваты в плохом состоянии дорог.

Вот и нашлись эти самые тунеядцы! В связи с этим возникает вопрос: сколько ещё простым гражданам Беларуси терпеть социальные эксперименты, которые ставит на них государство? И кто потом за всё за это ответит, ведь здравый смысл рано или поздно восторжествует.

Міжнародна політика

ІГРА ВОКРУГ УКРАИНЫ ИЛИ ІГРА УКРАИНОЙ?

Сейчас пишется много различных материалов о ситуации, которая сложилась, в том числе и в политике, из-за ситуации вокруг Украины. На мой взгляд, многие авторы не до конца оценивают того факта, что сейчас идут процессы нового геополитического устройства мира. Конкретно: условия создания новых союзов государств и украинские события являются выгодным инструментом в этой большой игре. Поэтому попробуем в общих чертах рассмотреть наиболее важные из них.

Китай – Россия

Начнём с Китая. Власти КНР не помогли в своё время Путину финансово не потому, что решили, что это инвестиция большого риска. А только потому что каждая китайская инвестиция может быть только на китайских условиях и должна служить только и исключительно китайским интересам.

Целью Китая является гарантированная энергетическая безопасность, то есть

дешёвые энергоресурсы и безопасные пути их доставки. И это в российском контексте означает китайский контроль над добычей и транспортировкой нефти и газа из Сибири. И то при условии самых низких цен.

Конфликт России с Западом, элементом которого является украинский вопрос, лежит в сфере интересов Китая. Чем глубже увязнет в нём Россия, тем быстрее она ослабнет. А, следовательно, бу-

дет вынуждена дешевле продавать нефть и газ, и, соответственно, Россия быстрее отдаст контроль над добычей энергоресурсов, так как сама будет не в состоянии этого делать, а какие-то доходы должна будет иметь.

Поэтому речь идёт об условиях российско-китайского союза, направленного, прежде всего, против США. Отсюда китайская политика ожидания, что Путин пойдёт на значительные ценовые уступки. Для России Китай является естественным партнёром. Как альтернативный рынок сбыта энергоресурсов по как можно высоким для России ценам, и помогающий шантажировать европейских покупателей нефти и газа. В политическом плане союз России и Китая — это страшилка для США. Сейчас спор идёт о цене на энергоресурсы, то есть об условиях союза, а не его сущности и основе. О рисках распада такого союза здесь речь не идёт вообще. Но только Россия хочет быть равным партнёром Китая, а не какой то «младшей» сестрой и тем более вассалом. Отсюда и закономерность союза России с Германией, для поднятия собственной значимости.

Россия и Германия

Немецко — российский союз, так же как и российско — китайский союз имеет натуральный и естественный характер.

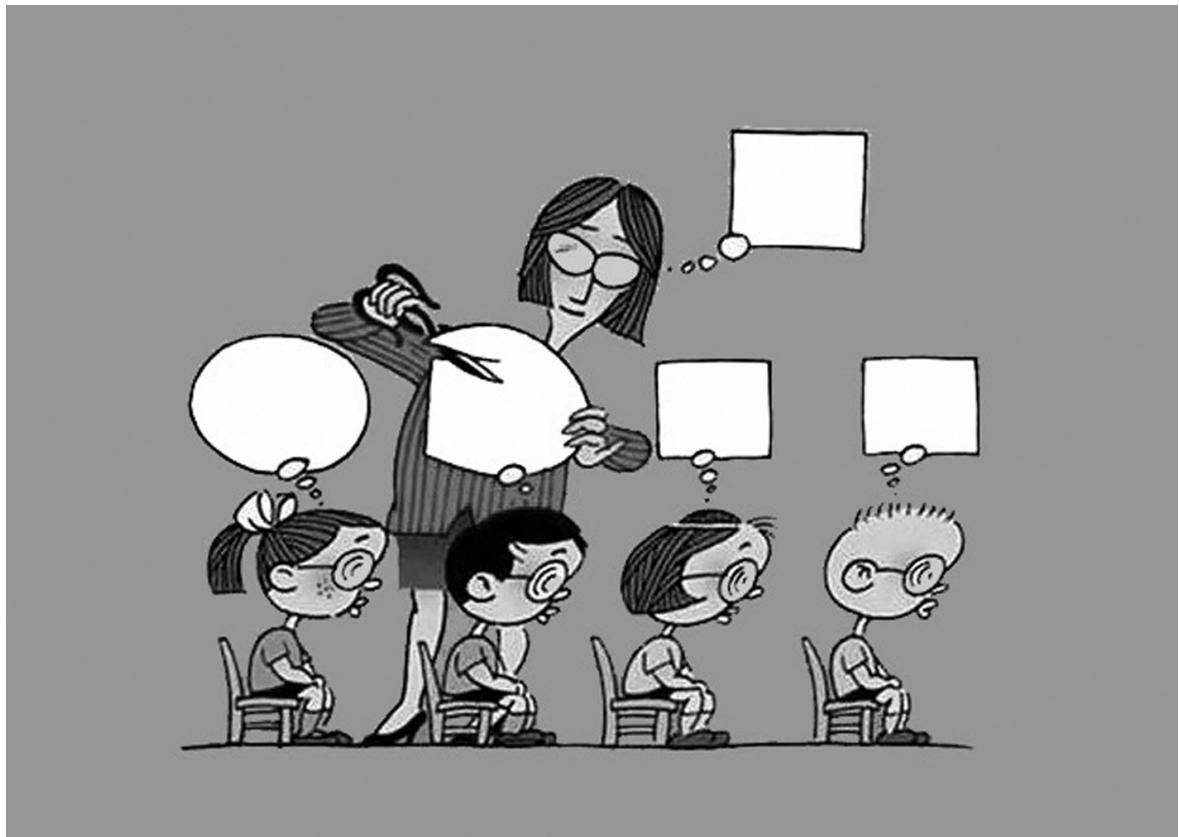
И вытекает из явного конфликта между США и России за сферы влияния, а также скрытого противостояния между Германией и США. И в случае с Кремлёвским взглядом на этот союз — он имеет политическую основу. Москва хочет получить позицию, которая позволит ей паразитировать в западном мире или если говорить короче: «Вы платите, а мы не дестабилизуем европейский мир и только мы устанавливаем всё растущую за это цену. Можно это назвать стратегией дикой орды».

В случае с Германией речь идёт об экономическом влиянии. У Германии выбор прост: или наращивать экспорт или умереть. В общих чертах это напоминает старый конфликт Германии с ангlosаксонским миром, где Англию заменили США, а Франция практически стала экономическим вассалом Германии.

Чтобы подчинить себе всю Европу, Германии необходимо быть дистрибутором российских энергоресурсов и одновременно быть, как экономический модернизатор, главным контрагентом Кремля, а также собирать и распределять средства, заработанные с помощью России на нефти и газе. И тут мы снова приходим к условиям немецко-российского соглашения.

Немцы будут вести переговоры с Россией не столько по своему видению «патроната» над Украиной, сколько к склонению России к принятию своих условий действия немецко-российского союза. А о его разрыве речь вообще не идёт. Это как спор в семье, кто является главным и более важным. И здесь подходим к украинскому вопросу.

Нет более ошибочного утверждения чем то, в котором говорится, что Берлин знает, что Украина это большая европейская страна, которая рано или поздно станет реально суверенна и независима. И со временем её ожидает спокойная и счастливая жизнь — поэтому не нужно поворачиваться к Киеву спиной.

Германии нужно увеличение своего экономического влияния в Украине, но это возможно только за счёт уменьшения экономического влияния России. А это означает необходимость компенсации потерь Москве. Исходя из этого, Германия сделает всё, что бы Украина осталась бы в сфере политического влияния России; никогда бы не стала по настоящему независимой страной и не вступила бы ни в НАТО, ни в Евросоюз. Отсюда и постоянные, может быть не столь очевидные, нажимы канцлера Меркель на Президента Порошенко. Чтобы он уступал России в вопросах границ, децентрализации и признание за Россией права на политическое влияние в Украине. Главной целью немецкого проекта — это чтобы Украина стала бы немецко-российским кондоминиумом. И здесь Германия вступает в конфликт с США, в интересах которых становление реально независимой Украины.

Но и России нужна Германия, чтобы благодаря такому союзу получать новейшие технологии, продавать энергоресурсы Евросоюзу, окончательно удалить США из Европы и усилить свои позиции в переговорах с Китаем. Исходя из общих интересов, речь о серьёзном разрыве от-

ношений между Германией и Россией не идёт. Но Москва хочет диктовать условия такого союза. Отсюда попытки перекрытия альтернативных путей доставки источников энергии и стремление полного политического подчинения посткоммунистических государств. С точки зрения России Украина должна быть российским доминионом, а не российско-немецким кондоминиумом.

Зачем Россия США?

Соединённые Штаты всё это время находились под влиянием концепции С. Хантингтона. В соответствии с которой, чтобы выиграть конфликт с Китаем США, необходимо: во-первых, нейтрализовать свою энергетическую зависимость от мусульманского Ближнего Востока, что удалось сделать благодаря сланцевым нефти и газу. Во-вторых, нейтрализовать Россию путём покупки нейтральности, признанием за Россией полного влияния в Средней Азии. Где её интересы столкнулись бы с интересами Китая. Такую политику реализовывал Президент Обама в период своего первого президентского срока, но полностью проиграл в реализации второй части, сделав из себя посмешище. И был вы-

нужден вернуться к более твёрдому курсу по отношению к России.

США не заинтересованы в том, чтобы заставить Россию отказаться от статуса евроазиатской сверхдержавы и перейти в разряд квази — сверхдержавы регионального уровня. США заинтересована только в доведении до Кремля того, что Россия как союзник Китая и агрессор в Европе, проиграет.

Сейчас США находятся в той фазе, которая закончится усилением роли Америки в Кавказе и в Средней Азии. Отсюда полная поддержка Украины и новая стратегия отношений с Ираном. (Другое дело, что это иногда очень дорогостоящее и не всегда успешно).

Поддержка США Украины, можно так же рассматривать и в контексте американо-немецкого противостояния в этой стране, а так же немецко-российского союза, который американцам обязательно надо развалить. В противном случае возникнет большая Евразия с двумя гегемонами — Германией и Китаем и российским дешёвым сырьевым мостом между ними. А это и является главной угрозой для США.

А если уже написано об Украине как о втором Афганистане на российской границе, что естественно является «лучшим сценарием» для США и распро-

странение того мнения, что «в интересах Белого дома, говоря прямо является затягивание российско — украинского конфликта и дальнейшее втягивание в этот конфликт российской стороны. То это объясняется полным не пониманием сложившейся ситуации. Это является не чем иным, как обычной российской пропагандой о коварном Западе, который подлостью хочет втянуть «бедную» Россию в конфликт, чтобы её уничтожить. Поэтому не стоит рассматривать неспособность нынешнего Президента США Обамы к удачной внешней политике, как основную американскую внешнеполитическую стратегию.

Украина для США важнее чем, например, Польша, так как она вместе с Румынией лежит на дороге в Кавказ, а оттуда в Среднюю Азию. Которая сейчас является наиболее безопасным энергетическим «заплечьем» Китая. Но политика США в бассейне Чёрного моря это тема для другой статьи.

Однако никогда не следует забывать, что натура России такая — она всегда берёт то, что дают, но никогда ничего не даёт взамен сама.

*Игорь БАНЦЕР,
г. Гродно*

ДАЛЕКО ЛИ ДО ВСЕОБЩЕГО МИРА?

*О роли Минских соглашений 2014–2016
«Украина – ОБСЕ – Россия».*

Беларусь с 2014 года – начала украинского кризиса – выступила с миротворческой инициативой по организации переговорной площадки, где бы стороны смогли бы сесть и спокойно и дипломатично обсудить все имеющиеся противоречия. Первое предложение – организовать подобную площадку в штаб-квартире СНГ.

«Мы высказались за то, чтобы в соответствии с правилами процедуры СНГ организовать для начала заседание заместителей министров иностранных дел и провести его в штаб-квартире СНГ в Минске. К сожалению, украинские коллеги от этого отказались» — рассказал Министр иностранных дел России Сергей Лавров на пресс-конференции по итогам переговоров с Госсекретарем США Джоном Керри 14 марта 2014 года в Лондоне.

Выше упомянутые переговоры должны были способствовать решению кризиса между Россией и Украиной, но осуществления этой цели не удалось. Реализация планов не состоялась. Здесь есть один вариант ответа: это изначально

было не выгодно Беларуси. Ведь вектор в направлении сотрудничества с Западной Европой не одобряла Россия, поэтому настаивала на кооперации с Беларусью, чтобы впоследствии иметь над ней давление в качестве главной силы СНГ.

26 августа 2014 года в Минске проходит трёхсторонний саммит «Украина – ОБСЕ – Россия». Это вторая попытка беларусской дипломатии собрать все конфликтующие стороны за один стол для обсуждения наиболее проблемных вопросов. На первой июньской встрече в Донецке в списках договорённостей утверждён к выполнению был только один пункт: прекращение огня до 27 июня.

Этот августовский саммит Таможенно-го Союза, Украины и Европейского союза был посвящён, прежде всего, торгово — экономическим проблемам.

Предполагалось решить: быть или не быть договору об ассоциации между Украиной и ЕС. Также витал вопрос о деятельности договора о свободной торговле в странах СНГ. Позиция России была однозначной: Украина, которая подписала закон об ассоциации, должна выйти из зоны свободной торговли. Однако главный вопрос, который нужно было решать на саммите, — это газовый транзит. То есть, необходимость поставок газа в Украину существовала. Непонятно было, какие тарифы устанавливаивать и как организовать поставки с минимальными для всех сторон потерями.

Военно-политические проблемы упоминались только для того, чтобы оправдать миротворческий характер перегово-ров и нашли незначительное отражение в итоговой декларации, подготовленной белорусской стороной, так и не вступившей в силу.

Есть одна причина, которая не дала пе-реговорам выйти в плюс для всех сторон. Подобного уровня саммит ещё не прохо-

дил в Беларусь. Поэтому минские дипло-маты были не готовы, из-за этого доку-менты были составлены неправильно.

После августа 2014 года начинают дей-ствия другие формы соглашений: кон-тактная группа ОБСЕ и «Нормандская четвёрка».

Предполагалось, что дипломатическая группа высокопоставленных представи-телей четырёх стран (Германии, России, Украины и Франции) по урегулированию ситуации на востоке Украины может быть более эффективной. Здесь, во-первых, срабатывает теория известности. То есть, чем более известно лицо, тем легче ему доверять.

Во-вторых, основания для встречи «Нормандской четвёрки» — празднова-ние годовщины высадки союзников в 1944 году и последующая победа во Вто-рой Мировой войне. Это должно было расположить к себе страны постсовет-ского пространства. В первую очередь — Россию, где и сейчас существует культ по-беды советского народа.

Параллельно «Нормандской четвёрке» в первой половине сентября прохо-дит первое заседание контактной группы ОБСЕ по разрешению кризиса в Украи-не. Участниками были Россия, Украина,

ОБСЕ и представители непризнанных республик “ДНР” и “ЛНР”.

Преимущества переговоров во имя мира в Украине для Беларуси

Каким образом Беларусь смогла организовать переговорную площадку, пригласить представителей Европейского союза, а потом продолжить работу в «нормандском формате»?

С самого начала кризиса Беларусь поддерживала контакты с украинским руководством. Практически сразу признала переход власти. И, что самое главное, Минск не расценивал события, происходящие в Киеве, как государственный переворот.

Теперь следует рассказать о векторах сотрудничества Беларуси в вопросах миротворческой деятельности.

Беларусь выступает в роли посредника между Киевом и Москвой. Это отмечает магистр в сравнительном конституционном праве Центрально-европейского университета Будапешта Екатерина Кузнецова: «Если говорить о сегодняшних попытках Беларуси поддерживать мир и быть в нейтралитете, то заседания в Мин-

ске решили не только поднятие престижа нашей страны на мировой арене. У нас дипломатам есть, что рассказывать лет пять. Один из плюсов – это периодические обмены пленных, задержанных, раненых».

Можно сделать вывод, что в условиях, когда Киев и Москва не могли вести беседу в силу идеологических и политических обстоятельств, Беларусь использовала положение страны-соседки, входящей в СНГ. То есть, приняла на себя миссию «помирить братские народы».

В итоге, сейчас можно говорить только о начале трансформации российско-украинского конфликта.

Беларусь выступает как третья сторона не только, чтобы разрешить взаимные недовольства, но и с собственным политическим плюсом. В период мирового кризиса повышение престижа страны – одна из существенных выгод. И пока политика «говорить о проблеме лучше, чем молчать» будет поддерживаться трехсторонней контактной группой, соглашения будут продолжаться.

Фаина НАКОНЕЧНАЯ,
г. Слоним

ГАННА ТУМАРКІНА – ПЕРШАЯ Ў ЕЎРОПЕ ЖАНЧЫНА ПРАФЕСАР ФІЛАСОФІІ

**У маленькім мястэчку
Дуброўна, што зараз на
Віцебшчыне, у сярэдзіне
лютага 1875 года нарадзілася
швейцарскі філосаф,
гісторык філасофіі і псіхолаг,
першая ў Еўропе жанчына —
прафесар філасофіі Ганна
Паўлаўна Тумаркіна.**

Дзяяўчынка нарадзілася ў заможнай га-брэйской сям'і, якая пражыла ў Дуброўне літаральна некалькі год. Бацька Ганны быў заможным габрэйскім гандляром і ужо ў пачатку 1880-х год перавёз сям'ю з Дуброўны ў сённяшнюю сталіцу Малдовы Кішынёў.

Менавіта ў Кішынёве пачынаеца на-вuka Ганны-Эстэр. Дзяяўчына скончыла ў Бесарабіі жаночую гімназію і настаўніцкія курсы. Навука ў цэнтры Бесарабскай губерні была настолькі добраі, што дазволіла дзяяўчыне паступіць у Бернскі ўніверсітэт пад кірауніцтвам Вільгельма Дыльтэя. З 1892 года жыла ў Швейцарыі, дзе да таго часу ўжо вучыўся яе старэйшы брат. Паступіла на філасофскае аддзяленне Бернскага ўніверсітэта, дзе ў 1895 годзе паспяхова абараніла дысертацию па параўнальному анализу філасофскіх прац

Гердэра і Канта, выдадзеную ў першай кнізе «Бернскага курсу філасофіі» пад рэдакцыяй яе навуковага кірауніка Людвіга Штайна.

Свой доктарскі іспыт Ганна здае ў 20-гадовым узросце. Яна абараняе першую дысертацию, асобнік якой нават ў ХХI стагоддзі можна патримаць у руках ва ўніверсітэцкай бібліятэцы.

Як узгадваюць калегі Тумаркінай: “Ішлі гады, палітра інтэрэсаў Тумаркінай зайграла новымі фарбамі, пашырылася поле яе даследаванняў, ахапіўшы античную, швейцарскую, еўрапейскую эстэтыку і філасофію мастацтва”.

Наступная яе дысертация, або, панямецку, «хабілітация» пад назвай «Паняцце ўнутранай формы ў эстэтыцы» была напісана ўсяго за тры гады і прадстаўлена да абароны ў 1898 годзе, калі, заўважым, жанчын у швейцарскіх навуковых колах наогул не было.

Тым не менш, філасофска-гістарычны факультэт Бернскага ўніверсітэта прысвоіў ёй тытул прыват-дацэнта. Але на ўсялякі выпадак спачатку паслаў запыт тагачаснаму дырэктару па пытаннях выхавання ў Берне Альберту Гобату на прадмет, ці няма ў яго прынцыповых пярэчанняў з нагоды зацвярджэння дацэнта жаночага полу? Спадар Гобат не пярэчыў, і

Ганна Тумаркіна (сядзіць у цэнтры) з сям'ёй брата ў Кішанёве (1925).

дваццацірохгадовы “venia docendi” фройляйн Тумаркін” атрымала права выкладаць гісторыю і найноўшую філософія .

Ганна-Эстэр хутка прасоўвалася па акадэмічнай лесвіцы: ў 1905 годзе яна стала тытулярным прафесарам, у 1909 годзе, замяшчаючы свайго навуковага кірауніка

Людвіга Штэйна, атрымала права прымаць іспыты і пісаць водгукі на абараняемыя дысертацыі. І хоць стаць ардынарным прафесарам, пасля сыходу Людвіга Штэйна, ёй не ўдалося, Ганна ўсё-такі стала першым прафесарам-жанчынай у Еўропе, надзеленай усімі правамі эксперта.

Бібліятэка ўніверсітэта ў Берне захавала не толькі дысертацыі, але і артыкулы з жыцця (з архіва) газетныя выразкі, якія паказваюць, што Ганна Тумаркіна знаёміла швейцарцаў з рускай культурай.

Калі ў 1918 годзе Бесарабія і Кішынёў адыйшли да Румыніі, Ганна пазбавілася расійскага пашпартта, што падштурхнула яе да вырашэння стаць грамадзянкай Швейцарыі ў 1921 годзе.

У наступныя дзесяцігоддзі дзяўчына прымала блізка да сэрца і падзеі рэвалюцыі ў Расіі, і прыход нацыянал-сацыялістаў да ўлады ў суседній Германіі. Вельмі хваравіта перажывала пра тое, што немцы будуюць лагеры смерці і масава знішчаюць габрэяў у перыяд Другой сусветнай вайны. Гэта адбілася на яе здароўі і ў 1943 годзе яна пакідае сваю прафесарскую дзеянасць.

Памёра Ганна-Эстэр Тумаркіна 7 жніўня 1951 года ў Берне.

У лютым 2000 году побач са старым будынкам Бернскага ўніверсітэта

была адкрыта новая вуліца, якая носіць імя Ганны Тумаркінай — Tumarkinweg. Слова «Der Weg» можна перавесці як «завулак», «праход», або,

больш абагульнена, як «шлях». У Бернскім універсітэце была арганізавана наўковая праграма ANNA, у памяць аб філосафе.

Шкада, што гэтага “шляху” няма ў віцебскай вёсцы Дуброўна і нават у Віцебску, дзе імём вядомай жанчыны можна было б назваць вуліцу ці нават праспект.

Андрэй МЯЛЕШКА,
г. Гродна

КАРОЛЬ З БЕЛАРУСКІМІ КАРАНЯМІ ЦІ ПРОСТА ПАДМАНКА?

Жыццё Барыса Скосырава — гэта суцэльная таямніца, якую нават ён сам у поўнай меры так і не раскрыў ні перад кім. З усёй біяграфіі толькі некалькі фактаў з'яўляюцца пацверджанымі і не аспрэчваюцца, усё астатніе — выдумка ці міф. Атрымаўся барон Мюнхаўзэн XX стагоддзя, пра прыгоды якога ў свой час ведала ўся Еўропа.

Нарадзіўся Барыс ў Вільні 12 чэрвеня 1896 года ў сям'і Лізаветы Дэмітрыеўны Сімоніч (народжанай Маўрос) і Міхаіла Міхайлавіча Скосырава. Дзе атрымаў аддукацыю — невядома, але ўжо знаходзячыся ў эміграцыі распавядаў, што скончыў Оксфардскі ўніверсітэт (звестак пра вучобу няма), ліцэй Людовіка Вялікага ў Парыжы (звестак не існуе), атрымаў доктарскую ступень ва ўніверсітэце Йены (документы не знайдзены). З дзяцінства Барыс быў схільны да замежных моў і ў 16 год ужо добра размаўляў на асноўных мовах Еўропы — французскай, італьянскай, гішпанскай і німецкай. Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі Скосыраў апынуўся ў Еўропе. Прычым існуе некалькі версій таго, як ён туды патрапіў.

Версія 1. Калі адбылася Каstryчніцкая рэвалюцыя ў Расіі, маці Барыса збегла ў Еўропу і папрасіла палітычнага прытулка ў Вялікабрытаніі. Там Барыс запісаўся ў войска і падчас Першай сусветнай вайны быў камандзіраваны да брытанскага

бранедывізіёна (інфармацыя пацверджана), дзе выконваў сакрэтныя даручэнні брытанскага ўрада ў Еўропе і на Ўсходзе — такі сваесаблівы агент 007 (звесткі пра сакрэтную дзейнасць адсутнічаюць). Па расповедах Барыса, падчас сакрэтнай місіі быў накіраваны ў Азію, дзе авалодаў японскай ды кітайскай мовамі.

Версія 2. Падчас Грамадзянскай вайны быў белагвардзейцам і атрымаў званне штабс-капітана. Калі войска было разбіта, на апошнім карабле з'ехаў з Крыма ў Канстанцінопаль, а адкуль патрапіў у Англію, дзе служыў у Каралеўскіх ваенна-марскіх сілах і выконваў сакрэтныя даручэнні (*не пацверджана*).

У студзені 1919 года Скосыраў быў затрыманы паліцыяй за спробу разлічыцца фальшывымі векселямі. На адным з допытаў у Сконтланд-Ярдзе ім была агучана яшчэ адна версія прыбыцця ў Англію.

Версія 3. Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі бацькі і сваякі Скосырава былі

арыштаваныя бальшавікамі і трымаліся ў Петрапаўлаўскай крэпасці. Усіх закатавалі, а Барыс здолеў збегчы.

Падчас знаходжання ў Еўропе, якія толькі міты не ствараў пра сябе Скосыраў. Заўсёды прадстаўляўся графам, князем ці баронам. Хаця гісторыкі ставяць пад сумнёў высокія тытулы Барыса, бо яго бацька не быў "блакітнай" крыві. Але хутчэй за ёсё, няўдалы граф браў за аснову ў расповядах радавую лінію сваёй маці. Бацька якой, Дзмітрый Маўрос, атрымаў графскі тытул ад аўстрыйскага імператара Франца-Іосіфа. Таксама распавядаў Барыс Скосыраў пра блізкае сяброўства з каралімі Гішпаніі і Англіі (*не пацверджана*).

Адсутнасць тытула не спыняла Барыса пры сустрэчах з асобамі вышэйшага свету, ён трymаўся з імі як з роўнымі да сябе. Яму давяралі і характарызувалі як добра выхаванага чалавека з ідэальнымі манерамі і арыстакратычнымі паводзінамі. Барыс валодаў вялікай харызмай, з лёгкасцю абхажваў заможных жанчын і схіляў да сябе вялікіх скептыкаў-мужчын. З удзячнасцю прымалі любыя каштоўныя падарункі, а да грашовых падарункаў адносіўся з асаблівай пашанай.

У 1923 годзе Барыс Скосыраў становіцца грамадзянінам Нідэрландаў (пацверджана нумарам пашпарту), дзе па расповядах знаходзіцца на таемнай службе ў каралевы Нідэрландаў (*не пацверджана*). За працу перад каралеўскім дваром Гільерміны I ён атрымаў тытул графа Аранскага (*не пацверджана*).

Пра перыяд жыцця Барыса канца 1920-х і пачатку 1930-х звестак амаль няма. У некаторых крыніцах з'яўляецца інфармацыя, што ён зладзіў вандроўку ў Калумбію, дзе адкрыў сваю фірму. Іншыя крыніцы распавядаюць, што ў гэты перыяд ён вандраваў па Еўропе.

Але вядома адно, што ў 35 год Барыс Скосыраў у Марсэлі зарэгістраваў шлюб з Марыя-Луізай Пара дэ Гасье (інфармацыя пацверджана пасведчаннем мэрыі), якая на дзесяць год была старэйшая за яго і добра забяспечана фінансамі. Пры рэгістрацыі шлюбу Барыс, як патлумачыў жонцы, дзеля канспірацыі змяніе напісанне свайго прозвішча. Замест прыдуманага ім у пачатку 1920-х

гадах Skossyreff з'яўляецца Skosyrew. Ад жонкі Барысу патрэбны былі толькі гроши, бо гэта дапамагала яму працягваць актыўныя вандроўкі на поўдні Францыі і Гішпаніі. У 1932 годзе з-за выкарыстання не пацверджанага тытула графа Аранскага яго дэпартуюць з Балеарскіх выспаў, але праз некаторы час ён вяртаецца на Перынейскі паўвостраў. На гэтых раз Скосыраў прыязджаете ў Андору і становіцца падданым краіны ў якой ён бачыць вялікія перспектывы.

Справа ў тым, што Андора ў тых часы лічылася адсталай правінцыяй паўвострава (у параўнанніх з Гішпаніяй і Партугаліяй). Жыццё пачало змяняцца толькі ў 1930 годзе пасля адкрыцця першай у краіне трасы. Тады ў Андору пацягнулася французскія і гішпанскія кампаніі, якія пачалі рабіць бізнес на маленькой краіне і яе багаццях. Па краіне ж ў гэтых час прыйшла чарга маніфістаций, на хвале якіх Скосыраў прадаставіў Генеральному Савету краіны прапановы па рэформах, якія маглі прывесці да зменаў звыклага для андорцаў ладу кіравання. Планамі зацікавіліся, але вырашылі не прымяняць, бо надта радыкальнымі выглядалі змены, а Барыса, каб не падымаюць пратэстныя настроі ў грамадзян, выслалі з краіны. Проз месяц Скосыраў вяртаецца і зноўку звяртаецца да Савета, на гэтых раз з прапановай сябе ў якасці караля Андоры — Барыса I. 7 ліпеня 1934 года Генеральны Савет краіны пагаджаецца з яго абраннем.

За кароткі тэрмін кіравання кароль Барыс I выдае Канстытуцыю, якая складаецца ўсяго з 17 пунктаў і закранае асноўныя права андорцаў, падпісвае загады аб ліберальных рэформах. Хуткі старт рэфармавання краіны Скосыраву каштаваў кароны. Епіскап Урхельскі, першапачаткова выступаў за з'яўленне караля, але пасля жадання Барыса I зрабіць з краіны фактычна другое Манака з казіно і турыстычнымі месцамі адпачынку выступае супраць Барыса. Епіскап звяртаецца па дапамогу да Гішпаніі, якая дасылае пяць гвардзейцаў і арыштоўвае Скосырава.

Пакуль цягнецца следства, Барыс знаходзіцца ў мадрыдской турме. У каstryчніку 1934 года яго прыгаворва-

юць за перасячэнне мяжы на год турмы, але так як частка тэрміну прайшла ў чаканні суда, праз поўгады ён выходіць з турмы і дэпартуецца ў Партугалію. Кажуць, што Барыс увайшоў у гісторыю Андоры яшчэ як першы чалавек, які прывёз у краіну тытунъ, а дом дзе ён спыняўся да сённяшняга дня у народзе называюць "рускім".

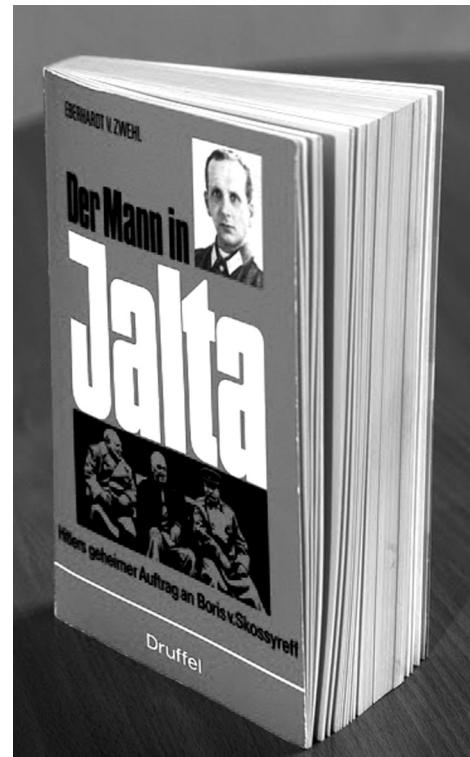
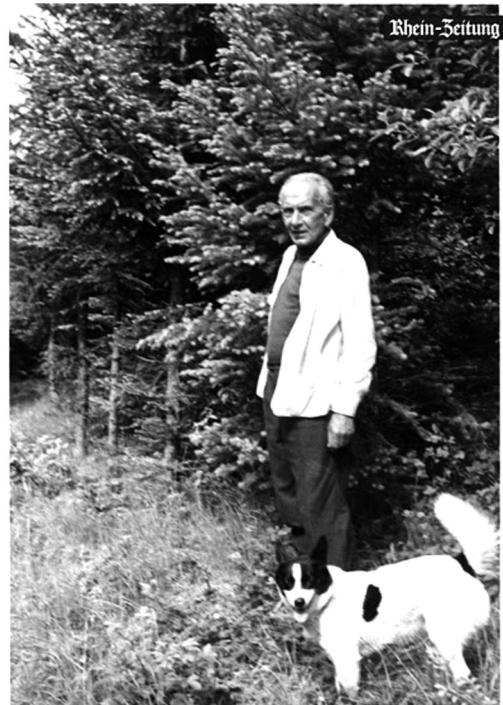
З пачаткам Другой сусветнай вайны ў Еўропе французская ўлада пачынае клапаціцца пра ненадзейных замежнікаў на сваёй тэрыторыі і па краіне адбываюцца арышты. У 1939 годзе Барыс быў арыштаваны паліцыяй і сасланы ў лагер для замежнікаў Ле-Верне каля Перынеяў.

На гэтым інфармацыя аб жыцці андорскага караля ў большасці крыніцах спыняеца, бо наступныя факты біаграфіі Барыса Скосарыва выглядаюць даволі непрымальнымі для некаторых гісторыкаў.

У 1942 годзе Барыс Скосыраў вызвалены нямецкімі войскамі з лагера для замежнікаў і накіроўваецца ў Берлін, дзе пад уплывам сваёй сястры Сафіі, якая чытала лекцыі ва ўніверсітэце па пра- пагандзе нацызма, пранікаеца ідэямі Гітлера. Дзякуючы ёй у хуткім часе Барыс уладкоўваецца на працу ў Вермахт.

У Вермахце Скосыраў працуе перакладчыкам і знаўцам усходняй палітыкі. А так як нянавісць да бальшавікоў захоўваецца ў ім з 1917 года, ён з апантанасцю бярэцца за любую працу, якая звязана з Расіяй. Падчас працы на Вермахт займаўся шпіянажам на карысць Нямеччыны, удзельнічаў у допыце савецкіх ваеннапалонных. У сваёй кнізе ўспамінаў, выдадзенай пасля вайны ён распавядае, што служыў у ваенна-палярной паліцыі, а ў чэрвені 1944 года нават знаходзіўся ў Віцебску. Але гісторыкі, якія займаліся даследваннем дзеянасці гэтай паліцыі, ніколі не сутыкаліся ў дакументах з прозвішчам Скосыраў. Як не могуць знайсці таксама інфармацыю аб узнагароджанні Скосырава за службу залатым нямецкім крыжом, "Жалезнным крыжом" і медалём "За поспехі на ўсходнім фронце", хаця сам ён сцвярджае аб адваротным.

Са словаў Барыса ён таксама прымайць удзел у Ялцінскай сустрэчы саюзных

дзяржаў у лютым 1945, за што таксама атрымаў медаль. Відаць, не трэба казаць, што і гэта *інфармацыя не пацверджана*.

Пасля заканчэння вайны Барыс Скосыраў з жонкай пасяліўся ў нямецкім горадзе Бопард. Перад гэтым ён удзельнічаў у Нюрнбергскім працэсе супраць кіраўніцтва нацысцкай Нямеччыны, дзе яго праца ў Вермахце была апраўдана, бо ён супрацоўнічаў з выведкай еўрапейскіх краін (*інфармацыя не пацверджана*). Гісторыкі не аднаразова правяралі спісы ўсіх фігурантаў працэса ў пошуках прозвішча Скосырава, але сярод 23 тамоў працэса яно так і не было знайдзена.

Французскія войскі ў восень 1946 года арыштоўваюць Барыса за працу на Вермахт, прыблізна ў гэты ж час савецкай выведцы трапляюща рахункі Скосырава ў чэхаславацкіх банках. Так як ён рускі, справу разглядае савецкі суд, які прысуджае Барыса да 25 год турмы. Увесь гэты час, жонка Марыя-Луіза не ведае пра лёс Скосырава нічога, пакуль у 1949 годзе да яе не даходзяць звесткі аб яго смерці. Але яна не верыць, і застаецца жыць у горадзе ў чаканні мужа.

У 1956 годзе адбываецца неверагоднае — ён вяртаецца. У гэта было цяжка паверыць, але нягледзячы на прызнанне Барыса ў працы і шпіянажы на карысць нацысцкай Нямеччыны, яго вызваляюць з ГУЛАГа (*дарэчы знаходжанне Скосырава ў савецкім лагеры таксама не пацверджана*). Скосыраў вяртаецца да жонкі ў Бопард. А ў 1957 годзе, Барыс атрымлівае рэабілітацыю за сваю дзейнасць у гады вайны. Дарэчы, крыху пазней, пасля праверкі анкеты пададзенай на дэнатыфікацыю, Барыс Скосыраў быў аштрафаваны на 500 марак за сцвярдженне, што ў 1920—23 гадах навучаўся ва ўніверсітэце Йены, і атрымаў там доктарскую ступень. Не трэба казаць, што падчас праверкі так і не былі знайдзены *ніякія дакументы* якія б пацвярджалі яго навучанне.

У 1965 годзе ў Бопардзе памірае Марыя-Луіза. Барыс пахаваўшы яе працае дом і пачынае вандраваць па Нямеччыне, а ў 1969 годзе рэгіструе другі шлюб з жанчынай, якая была маладзей яго на 40 год і значна вышэй яго ростам. Шлюб

Палац графа Маўроса ў Тарнава (Лідскі раён, Гарадзенская вобласць).

праіснаваў не доўга і пасля развода з ёй Скосыраў вяртаецца ў Бопард, дзе жыве ў пансіёне для састарэлых. Але і там ён не сядзіць на месцы — у пансіёне ён толькі начуе, а днём увесь час ён гуляе па гораду і навакольным вёскам, адпачывае у мясцовых кафэ і вядзе свецкія размовы з гараджанамі.

У 1982 годзе выходзіць кніга "Der Mann in Jalta — Hitlers geheimer Auftrag an Boris von Skossyreff" ("Чалавек у Ялце — сакрэтная місія Гітлера для Барыса Скосырава"), якая нарэшце прыносіць былому каралю даўгачаканую папулярнасць.

Памёр Барыс Скосыраў 27 лютага 1989 года ва ўзросце 96 год і быў пахаваны на могілках Бопарда. На помніку былога караля Андоры сціпла выбітыя толькі прозвішча і гады жыцця. Але нават пасля смерці авантурист XX стагоддзя для нас пакінуў загадку, бо ва ўсіх дакументах дата яго нараджэння 1896, а на помніку ён памаладзеў на 4 гады.

Час ад часу ў еўрапейскіх краінах, дзе прайшло такое бурлівае жыццё Барыса, з'яўляецца інтэрэс да яго асобы. Праходзяць спектаклі, выдаюцца кнігі і адкрываюцца выставы. І сапраўды, аб жыцці некалі вядо-

мага авантуриста можна было б зняць захапляльны прыгодніцкі фільм, ці нават серыял.

Дык што ж звязвае Скосырава з Беларуссю? Толькі тое, што яго дзед, граф Дэмітрый Маўрос валодаў маёнткам у Тарнава (Лідскі раён, Гарадзенская вобласць) і пабудаваў там палац у якім у малым узросце гасцівала Барыс.

*Марына АЗАРОНАК,
г.Мінск, гісторык*

(ВЕТЛЫЯ СТАРОНКІ МАГІЛЁЎСКАГА ГАРАДСКОГА САВЕТУ 90-Х ГАДОЎ.)

**Споўнілася 25 год з таго
часу, як я, студэнт 5-га курса
Магілёўскага педінстытута
Алесь Сердзюкоў, пры
падтрымцы моладзі, стаў
дэпутатам Магілёўскага
гарадскога Савету дэпутатаў.**

У той час, вылучаючыся па акрузе № 11 Ленінскага раёна, я перамог першага сакратара Ленінскага раённага камітэта Камуністычнай партыі Беларусі Шведава. Уважліва прачытаўшы працы вядомых палітыкаў, я выступіў з сацыял-дэмакратычнай праграмай супраць татальнага дзяржаўнага рэгулювання і неабмежаванай рынковай стыхіі. Тады ў 1991 годзе можна было казаць пра справядлівые выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў і перамагаў у іх той, каго выбіраў народ, а не той, каго прызначала Камуністычная партыя.

Нездарма ў 1991 годзе ў гарадскім Савеце была ўтворана фракцыя “Дэмакратычны клуб” на чале з каардынаторам Віталём Васільковым. У жніўні 1991 года, пасля падаўлення маскоўскага пракамуністычнага путча, мы разам з дэпутатам Васільковым забраліся на дах Дома Саветаў, знялі савецкі чырвона-зя-

лёны сцяг і ўзнялі наш бел-чырвона-белы. Мяне ў тыя часы ўключылі ў склад камісіі, якая кантролівала размеркаванне партыйнай маёmacі u будынку Магілёўскага абкама КПБ па вуліцы Першамайскай (зара размяшчаеца гарвыканкам), што выклікала хваравітую рэакцыю тагачасных чыноўнікаў.

Прадстаўнікі нашай фракцыі ў каstryчніку 1991 года галасавалі за справядлівое размеркаванне свободных плошчаў і сродкаў, за стварэнне нацыянальнай гвардыі, за прыняцце нацыянальнай сімвалікі, але не набралі неабходнай колькасці галасоў. Менавіта тады Віталь Васількоў адкрыта заявіў: “Наш Савет абіраўся ва ўмовах камуністычнага засілля і можа сама распушціцца”. Што цікава, тады ж дэпутат Віктар Шорыкаў, якога Лукашэнка пазней прызначыў старшинёй Магілёўскага гарвыканкама, прапанаваў вырашыць і прызнаць пропанованую Васількова.

Тагачасныя дэпутаты Магілёўскага гарсавета па ініцыятыве “Дэмклуба” абрали старшинёй гарвыканкама начальніка цэха ПА “Хімвалакно” Сяргея Габрусеva, але двое ўладдзе на гэтым не скончылася. Дэмакратычнаму гарсавету супрацьстаялі тро

раённыя Саветы, якіх ачольвалі выхадцы з камуністычнай наменклатуры. Супярэчнасці былі і ў нашым Савецце. Уявіце — травень 1991 года, 5-я сесія Савета. Тады Сяргей Габрусеў добра харктыразаваў паказчыкі магілёўскай эканомікі, а ў судакладзе яго намеснік Ігар Зайцаў казаў, што мясцовы гадавы план выкананы толькі на 35%. Супярэчнасці паміж дэпутатамі працягваліся і ў 1993 годзе. У выніку Габрусева адхілілі ад пасады. Яго месца дасталося таму ж намесніку-крытыкану. Усяго два з паловай гады дэмакратычны кіраўнік горада пратрымаўся на сваёй пасадзе, чаго ў пачатку трэццяга тысячагоддзя ўжо цяжка ўяўіць. Той жа Ігар Зайцаў нядоўга прабыў на гэтай пасадзе і з прыходам да ўлады Аляксандра Лукашэнкі ў снежні 1994 года месца “мэра” заняў Дзмітрый Сівіцкі, які неўзабаве быў зацверджаны дэпутатамі.

У 90-х гадах дэпутаты змагаліся за нашы праваы шчыра, ад усёй душы; выбаршчыкаў прымалі, у органах улады ім дапамагалі, на паставленныя пытанні адказвалі. Ішоў час, наш статус заставаўся, але паўнамоцтвы абмежаваліся і перыядычна “слуг народа” правахоўныя органы спрабавалі прыцягнуць да адказнасці.

8 верасня 1993 года старшыня абласной філіі БНФ Анатоль Фёдараў ініцыяваў святкаванне гістарычнай падзеі, калі ў 1514 годзе пад Оршай маскоўскія войскі прайгралі войскам Вялікага княства Літоўскага. Але ўдзельнікам свята спрабаваў перашкодзіць начальнік Цэнтральнага РАЎСа Аляксандр Церахаў. Калі за іх спрабавалі заступіцца я і яшчэ два дэпутаты Васількоў і Паўловіч, то той жа Церахаў склаў адпаведную паперу: “Як прадстаўнікі Савецкай улады яны не прынялі меры па забеспечэнні захавання патрабаванняў закону”.

20 гадоў таму 1 траўня 1996 года на міжнародны дзень Салідарнасці мы, два дэпутаты Сердзюкоў і Камозін, стаялі на афіцыйным мітынгу на тагачаснай Савецкай плошчы. Стаялі, слухалі прамовы, раздавалі дэпутацкія заявы. І чым гэта скончылася? Падышлі людзі ў форме, не прадставіліся, затрымалі і зацягнулі

ў пастарунак. Па загаду пракурора Цэнтральнага раёна нас адпусцілі паколькі “не знайшлі ў нашых дзеяннях ніякага крыміналу”.

Наш дэпутацкі імунітэт парушылі, але ў 1996 годзе гэты быў толькі пачатак. Становішча дэпутатаў мясцовых Саветаў з кожным годам новай презідэнцкай улады становілася толькі горш. У гарадскім Савецце перасталі выказваць дэмакратычныя погляды і прадстаўляць інфармацыю. Дайшло да таго, што пытанне аб штатным раскладзе гарвыканкаму стала для нас сакрэтнай інфармацыяй. Да апошняга часу мы прытрымліваліся прынцыпаў Еўрапейскай хартыі самакіравання, якая прывяла бы да самастойнасці рэгіёнаў Беларусі.

Але з 1999 года пачалося згортванне улады Саветаў на месцах. Кіраўнікоў мясцовай выкананічай улады перасталі абіраць на сесіях Саветаў дэпутатаў, а прости пачалі прызначаць зверху, з Мінску. Тры раённыя Саветы Магілёва ліквідавалі. З трох райвыканкамаў стварылі дзіве презідэнцкія адміністрацыі. Паўнамоцтвы нашага гарадскога Савета значна абмежавалі і супярэчнасцяў паміж органамі ўлады ўжо амаль не было. У сувязі з гэтым мне ўзгадваецца размова на нашай сесіі ў 1998 годзе паміж старшынямі гарвыканкама і гарсавета. Вертыкальшчык пытае ў кіраўніка органа самакіравання: “Як справы?”. Той жа адказвае: “Гэта ў вас справы, а ў нас - Саветы”.

Наш Магілёўскі гарадскі Савет прадстаўляў інтэрэсы трохсот тысяч выбарцаў, але напрыканцы сканчэння нашага тэрміну дэпутатскія паўнамоцтвы значна абмежаваліся, а выканкам адгараадзіўся ад нас са сваімі проблемамі. Пазней адносіны сталі добрымі таму, што Савет страціў уладу і нічога ўжо не мог зрабіць для выбарцаў. Раю вам узгадаць нашу прымаўку: “Хто нічога не робіць, той і не памыляецца”.

Алесь СЕРДЗЮКОЎ,
былы дэпутат Магілёўскага гарадскога Савета дэпутатаў, 1991-1999 гг.

Наталья Шкадун:

ЗА СВОИ ПРАВА ПРИХОДИТСЯ ПОСТОЯННО БОРОТЬСЯ

скогого Народного собрания, объявила голодовку, которую продолжала 8 суток. Голодовку прекратила тогда, когда местные чиновники пошли ей на уступки.

Наталья, как вы пришли к правозащитной деятельности?

Мои родители воспитали меня правозащитницей. Они всегда активно бо-

ролись против нарушений Прав человека, за соблюдение законодательных норм, за то, что гарантирует нам закон. Родители говорили мне всегда: «Если знаешь, что права — борись. Закон не должен нарушаться, права не должны ущемляться».

Поэтому в разные периоды я занималась разными вопросами — например, обязывала ЖЭУ выполнять ремонт кровли, подъезда дома, обустроить дворовую территорию, детские площадки и т.д. В основном это были вопросы социальные, которые касались группы людей.

Наталья ШКАДУН, родилась 6 августа 1959 года в Могилёве. Работает врачом-лаборантом на Могилёвской станции переливания крови. Имеет звание «Мать-героиня». Занимается правозащитной деятельностью. 6 декабря 2010 года, в первый день 4-го Всебелорус-

Направления моей деятельности изменились в 2010 г. накануне президентских выборов 2010 г., когда я держала 8-суточную голодовку, пытаясь добиться, соглас-

но существующего законодательства, положенного мне, как многодетной матери, права на строительство жилья с привлечением льготного кредита.

В какой-то момент власть дрогнула и меня пригласили в Могилёвский горисполком на встречу с теперь уже бывшим руководителем города Станиславом Бородавко. Он начал предлагать мне различные варианты жилья. В итоге я выбрала то, что более-менее удовлетворяло моим требованиям и со мной 22 декабря 2010 года был заключён договор на строительство с предоставлением льготного кредита. Вскоре я получила ключи от двух трёхкомнатных квартир.

В этот период я познакомилась с местными активистами Игорем Коваленко, Дмитрием Соловьевым, журналистом Алексем Асипцовым, журналистами телеканала «БелСАТ», кандидатом в президенты Андреем Санниковым и многими другими прекрасными людьми. Во время выборов впервые участвовала в независимом наблюдении.

После акции солидарности с политзаключёнными в январе 2011 мне пришлось активно защищать права своих несовершеннолетних детей, свои права, а также права тех, кто также принимал участие в данной акции. В это время я познакомилась с известным могилёвским правозащитником Борисом Бухелем — юристом Могилёвского Правозащитного Центра (МПЦ) и правозащитника ликвидированного властями правозащитного центра “Вясна”. С этого времени я стала активно сотрудничать с МПЦ и впоследствии стала членом этой организации.

Моя специализация – защита прав несовершеннолетних, административное право, жилищное право.

Сталкивались ли вы с репрессиями в отношении вас и вашей семьи?

За счёт своей активной гражданской позиции на протяжении долгих лет подвергалась различного рода репрессиям.

Мне, как многодетной матери, по Указу президента в течение одного года должно выдаваться жильё. Яостояла в очереди на жильё 11 лет и всё никак не могла получить обещанные государством квадратные метры. Горы бумаж-

ной переписки не привели к ожидаемому результату, что и привело к началу моей голодовки.

В этот самый момент я была в центре внимания государственных СМИ, которые пытались нанести вред моему имиджу и через заказные публикации выставляли меня не в выгодном свете. Это была обратная сторона медали.

Сейчас идёт сильное давление на меня через моего сына, который учится в 10-ом классе средней школы. У него есть проблемы со здоровьем и я уже не один год добиваюсь для него учёбы на дому. Директор школы мне не идёт на встречу. Сын, в связи с болезнью сердца и плохого самочувствия вынужден пропускать занятия и это выставляется ему в вину. Он у директора на особом контроле - не так оделся, не то сказал, пропустил урок, опоздал в школу. Любое из этих, казалось бы обычных, действий сразу же фиксируется им и у нас начинается противостояние посредством написания жалоб в разные инстанции.

Из последнего — этот директор хочет записать мою семью в число семей, которые находятся в социально опасном положении и поставить на учёт. Понятно, что я этому сопротивляюсь, ведь социально опасное положение – это унижение меня и моих детей. У нас никто не злоупотребляет алкоголем или наркотиками, я имею постоянное место работы.

С директором этой школы у меня давний конфликт, поэтому наши взаимоотношения происходят посредством написания жалоб один на одного. До этого в выигрыше всё время оказывалась я. Уверена, что и в этой ситуации всё будет хорошо. Не исключаю, что обострение у директора связано с парламентской избирательной кампанией, ведь я не прячу того, что собираюсь участвовать в ней в качестве кандидата в депутаты от Белорусской социал-демократической партии (Грамады).

Кроме того, что вы занимаетесь правозащитной деятельностью, вы также являетесь членом Белорусской социал-демократической партии (Грамада). Как Вы стали членом БСДП?

В последние 5 лет у меня было много предложений от различных демократических партий присоединиться к их деятельности. Однако лучшим показателем того, какой является партия — являются не только её ценности, однако и люди, которые в ней состоят.

Перед тем, как вступить в БСДП, я много с кем из этой партии познакомилась, поработала вместе. Когда мне предложили оформить в БСДП своё членство я ни минуты не колебалась — ведь это новые вызовы, новые возможности, новые взаимоотношения. Участь у молодых лидеров, я стала активным членом партии.

Какие достижения в общественной работе Вы считаете наиболее важными?

Самое важное то, что я выполнила последнюю волю ныне покойной могилёвской правозащитницы Кристины Шатиковской. Она хотела, чтобы после её смерти её дети — Никита и Егор — остались в семье Кристины. Около полугода мы вместе с мамой Кристины добивались этого решения от органов опеки и попечительства.

Очень важно, что я добилась обустройства пешеходных зон в новом микрорайо-

не «Спутник» в Могилёве. Благодаря мне появились пешеходные дорожки между остановками.

Не менее важно то, что я представляла интересы врача Могилёвского областного центра гигиены, эпидемиологии и общественного здоровья по вопросам незаконной отмены льготной пенсии за выслугу лет (в связи с переименование учреждения). В итоге добилась восстановления льготной пенсии за выслугу лет всем сотрудникам переименованных учреждений Республики Беларусь. Это precedent, благодаря которому мне должны быть благодарны все люди, которые сталкивались с подобной ситуацией и он решён в их пользу.

Считаете ли Вы себя счастливым человеком, счастливой женщиной?

Да, конечно. У меня замечательные любимые дети. Они достойные граждане нашего государства. У меня есть интересная работа, на которую я иду с удовольствием. У меня есть активная жизненная позиция, которую я реализую в своей деятельности в БСДП и Могилёвском правозащитном центре.

Пресс-служба БСДП

Інтэрв'ю

Мечыслау Траб:

НОВАЯ БЕЛАРУСКАЯ МІЛІЦЫЯ МУСІЦЬ КАМПЛЕКТАВАЦЦА З УЛІКАМ ГЕНДАРНАЙ РОЎНАСЦІ

**Генерал-маёр міліцыі,
экс-старшыня
Вярхоўнага Савета
Рэспублікі Беларусь,
а таксама Генеральны
сакратар Беларускай
сацыял-дэмакратычнай
партыі (Грамады) даў
эксклюзіўнае інтэрв'ю
галоўнаму рэдактару
жаночага часопіса
БСДП “Адлюстраванне”
Ігару Барысаву.**

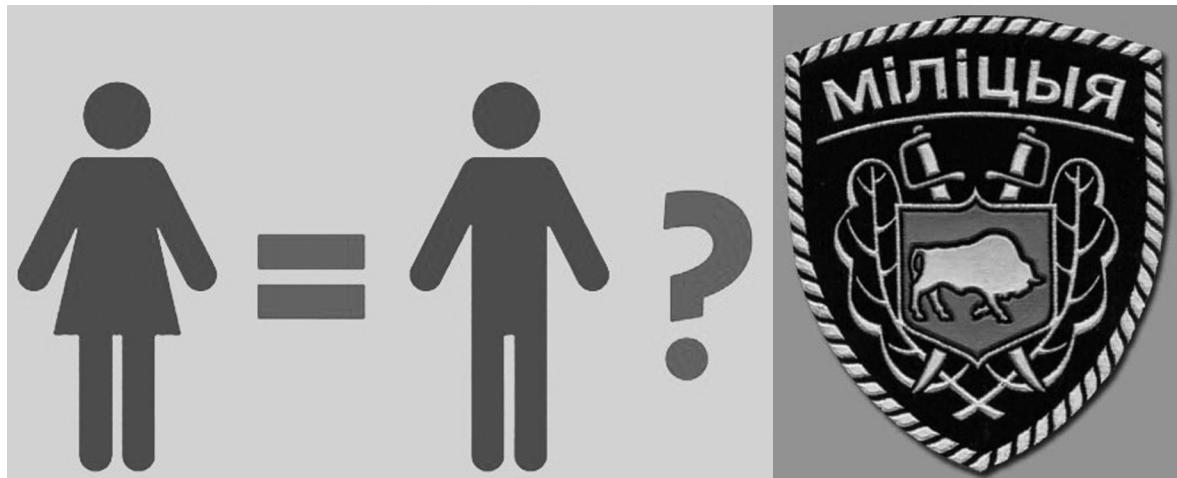
Мечыслау Іванавіч, на вашую думку ці трэба рэформаваць беларускую міліцыю?

Рэформа міліцыі патрэбна, бо міліцыя ў нас засталася нязменнай з савецкіх часоў. Час ідзе – мяняюцца да яе і патрабаванні, а таксама ўмовы працы. Канечно, нешта мяняецца і ў нашай міліцыі, але гэта робіцца некарэнным чынам. У нас такіх рэформаў міліцыі, якія адбыліся ў Грузії, Украіне ці нават Расіі не было. Рана ці позна гэтая рэформа мусіць адбыцца.

Адзін са старажытных філосафau казаў, што ўсё пачынаецца са змены назваў. Ці варта перайменаваць сучасную міліцыю ў паліцыю?

Функцыі аховы правапарадку, у тым ліку і ў Еўропе, заўжды выконвалі службы паліцыі. Міліцыя ў нас з'явілася толькі пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі ў Расіі па прапанове Леніна. Тады міліцыю трактавалі проста – гэта ўзброены чалавек. Але я мяркую, што гістарычная назва мусіць быць верну-

та, і нашая міліцыя мусіць зноўку стаць паліцыяй.

Супраць таго, каб назваць міліцыю паліцыяй раней выступалі партызаны і ўдзельнікі Другой сусветнай вайны, бо паліцыю звязвалі з працай на акупаванай тэрыторыі. Тым не менш вайна скончылася. Тая паліцыя і па-іншаму магла называцца, але яе сутнасць была ў зусім іншым. Тагачасная паліцыя і цяперашняя — гэта зусім розныя паняткі. Гэта абвінавачванне штучнае і на падобную аргументацыю не варта звяртаць увагу.

У многіх еўрапейскіх краінах пасля выкліку паліцыі на месца здарэння прыязджаюць экіпажы, якія ў камплектаваны на гендарнаму прынцыпу. Ці варта ў Беларусі пераняць гэту практику?

Паколькі насельніцтва Беларусі складаецца і з мужчын, і з жанчын, якіх яшчэ і больш, чым мужчын, то больш правільна і карэктна каб у нас з'явілася такое новаўвядзенне. З парушэннямі жанчын можа лепш разабрацца жанчына, чым гэта будзе рабіць мужчына. Гэта, у тым ліку, і дагляд жанчыны ў выпадку патрэбы. Жанчыне гэта зрабіць зручней, чым мужчыне. Калі такі агляд жанчыне зробіць мужчына, то яму могуць быць заяўлены прэтэнзіі аб абразе ці іншых намерах. Я лічу, што гэта разумная ініцыятыва — рабіць мужчыну і жанчыну напарнікамі, каб яны выязджалі па выкліках.

На вашую думку, ці варта ўзвышаць пенсійны ўзрост міліцыянтам?

Мне падаецца, што ўзрост выходу на пенсію для міліцыянтаў мусіць быць крыху меншым, чым у звычайных грамадзян, але ён мусіць быць на адным ўзроўні з узростам выходу на пенсію веннаслужачых. Гэта разумна, бо праца ў міліцыі вельмі цяжкая, адказная і патрабуе вялікіх выслілкаў ад чалавека. Я лічу, што не варта раскідацца міліцэйскімі кадрамі так, як гэта робіцца ў нашай дзяржаве, і ў 45 год адпраўляць чалавека на пенсію. Гэта няправільна, асабліва калі падпалкоўнік ці палкоўнік ў 40-45 год стаў на ногі і яго тут адразу ж адпраўляюць на пенсію. Пайшоў на пенсію! У гэтых людзей ёсць вялікі вопыт і яны маюць веды, а іх фактычна выкідаюць з органаў. Тым больш, што ў чалавека ёсць жаданне працаваць далей. У свеце няма такой практикі, каб маладых супрацоўнікаў міліцыі адпраўлялі на пенсію.

На вашую думку, ці варта скарачаць колькасць міліцыянтаў у Беларусі?

Варта ведаць спачатку колькі іх, а гэту лічбу не дае ні адна статыстыка. Часам толькі кіраунік дзяржавы, ці які міністр можа прагаварыцца і назваць тую, ці іншую лічбу. Мяркуючы па іх вызваннях я раблю выснову, што колькасць міліцыянтаў у Беларусі ў два разы большая, чым яна была за саветамі. А калі гэтая лічба такая, як я думаю, то іх зашмат.

Колькі павінны зарабляць міліцыянты, каб яны працавалі самааддана?

Заробак міліцыятаў мусіць быць на ўзроўні, бо яны павінны не толькі ўтрымліваць свае сем'і, але і дастойна існаваць. Праца, якая звязаная з рызыкай жыцця штодня, павінна належным чынам аплачвацца. У іншых краінах, у тым ліку ў нашых суседзяў, паліцэйскія атрымліваюць заробак вышэйшы за сярэдні па краіне. Што казаць пра нашых міліцыятаў, калі да прыкладу маёр атрымлівае 6 мільёнаў, а гэта ўсяго-тa 300 долараў! А кошты ў тых жа ЗША і ў Беларусі фактычна аднолькавыя. Я лічу, што такі заробак для маёра — гэта жабрацтва.

Ці можна перамагчы злачыннасць у Беларусі?

Яшчэ савецкая ўлада абязцала перамагчы злачыннасць і паказаць па тэлебачанні ў 1980-м годзе апошняга злачынцу, аднак гэтага зрабіць не атрымалася. Злачыннасць была, ёсць і будзе. Выкараніць яе фактычна немагчыма, бо яна, мне падаецца, закладзена ў прыродзе самаго чалавека. Тым часам скараціць яе можна, а для гэтага праца міліцыі павінна быць адкрытай і галоснай, каб людзі давяралі міліцыі і дапамагалі ёй, а не цураліся яе. Шмат хто з міліцыятаў паводзіць сябе так, нібы ні яны для людзей, а людзі для іх — адлюль і нізкі рэйтинг сучаснай міліцыі.

Шмат хто з апазіцыйных палітыкаў лічыць, што каб знізіць злачыннасць ва ўсходніх раёнах Беларусі неабходна ўводзіць мяжу з Расіяй. Ці прытрымліваецца вы такай жадумкі?

Сапраўды, у нас няма мяжы з Расіяй. Мяжа ў нас адкрытая, але для барацьбы са злачыннасцю ніхто не будзе зноўку ўводзіць дзяржаўную мяжу. Еўрасаюз увесь жыве унутры з адкрытымі межамі. Усе там перасоўваюцца без проблем. У нас трэба канкрэтна працеваць у гэтых памежных раёнах, рабіць аналіз таго, што там адбываецца і працеваць на прадухіленне падобнага ў будучыні праз пэўныя арганізацыйныя мерапрыемствы, каб у патэнцыйных злачынцаў усё жаданне адпала прыязджаць у Беларусь і чыніць злачынствы.

фота www.tut.by

Адукция

Новые подходы к образованию в XXI веке

Финансовый кризис, глобальные и локальные политические изменения говорят о необходимости к трансформации, как самого человека, так и институтов образования в нашей стране. Новое время требует от профессиональных кадров мобильности и способности постоянно пополнять и совершенствовать свои знания и компетенции. Современные условия жизни требуют, чтобы процесс обучения становился всё более динамичным, а само образование было доступно и при этом соответствовало различным потребностям аудитории, и, что самое главное, изменившимся условиям внешней среды.

Наверное, уже не новость, что студент, закончив формальное образование (университет или колледж или другое учебное заведение) понимает, что его знания недостаточны для его миропонимания и адекватного реагирования на внешние перемены.

Приступив к исполнению своих должност-

ностных обязанностей на своём рабочем месте, он начинает сталкиваться с новыми прикладными задачами, которые в самой кампании являются всего лишь правилами и нормами, а для него вызовами и проблемами с высокими дисциплинарными требованиями. Это один пример. Другой пример, и самый рас-

пространённый — это сложность адаптации молодого специалиста в коллективе. Это примеры, которых на сегодня достаточно много.

Вызваны они не качеством образования, а изменениями в среде, где на первое место выходят личностный рост и развитие, направленность на результат. Эти повышенные требования к знаниям специалиста и нацеленность его на профессиональный рост и карьеру приводят его к неформальному образованию.

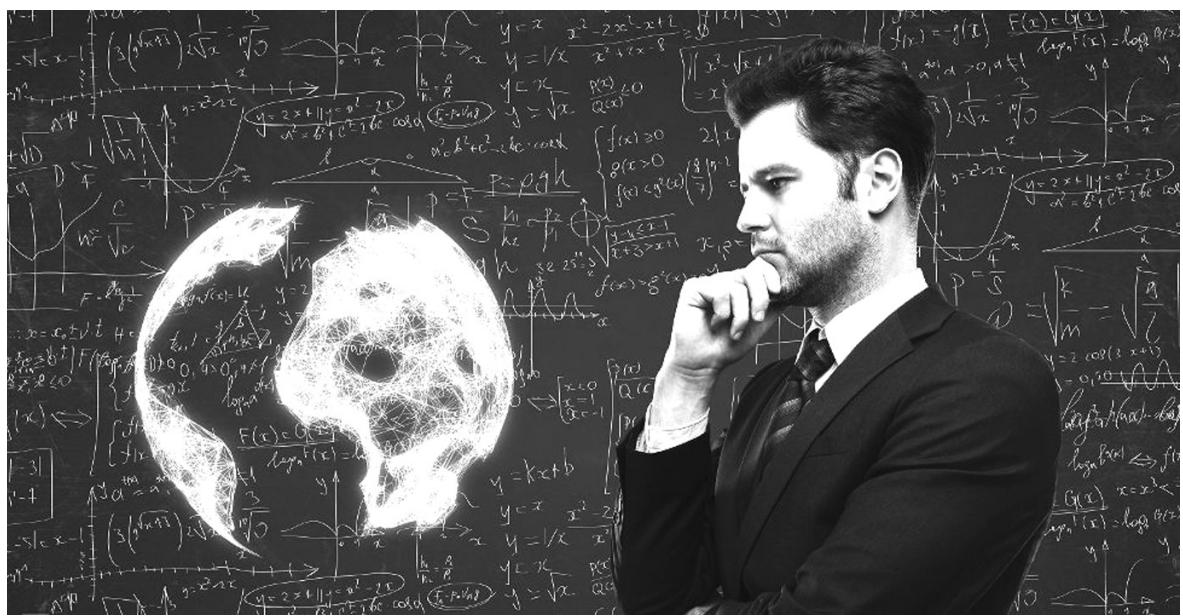
В Японии есть термин, в дословном переводе означающий «натаскаться на улице», который говорит о том, что человек получил практический жизненный опыт, основываясь на чутье и интуиции. Это гораздо полезнее, нежели получение знаний, которые быстро устаревают. С этим утверждением можно поспорить, так как не все примеры положительны для роста молодого специалиста. Зачастую окружение таково, что само не способно реагировать и создавать необходимые ситуации для роста.

Существует иной способ, нежели формальное образование, который позволяет перенимать успешный опыт окружающих и называется, как уже говорилось выше, неформальным образованием.

Такого рода образование позволяет получать знания «без отрыва от производства». Также оно сохраняет все преимущества формального образования (кроме получения в конце обучения диплома или аттестата) как такового. Здесь и диалог ученика с преподавателем, обсуждение полученных знаний и умений с однокурсниками, а также получение обратной связи от тренера. Преимуществом неформального образования является и то, что акцент в образовательных программах делается на области знаний и умений, которые необходимы и наиболее актуальны для самого ученика, который в этом процессе является заказчиком.

В формальном образовании, как в цитате «ученик без желания, что птица без крыльев», часто видна низкая мотивация самого ученика и причиной этому может являться обучение ради диплома. В этом случае не приходится

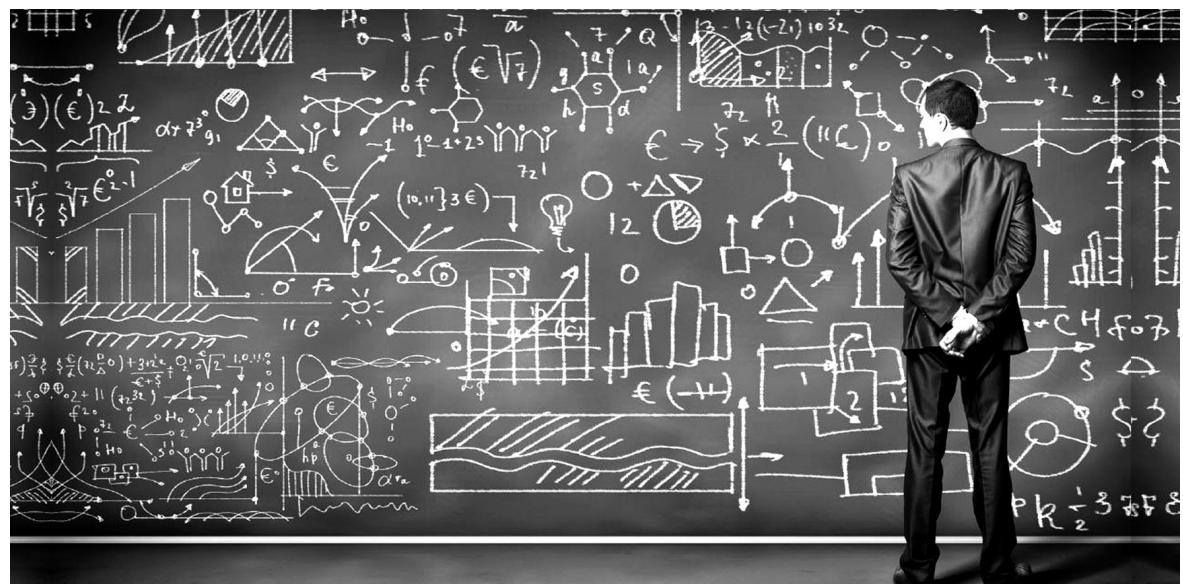

говорить об высоком уровне такого специалиста.

В связи с такими обстоятельствами, неформальное образование имеет определённую степень жизненности, хотя бы в том, что в этом образовательном процессе является формулой «не человек для образования, а образование для человека». В этой формуле всегда есть нацеленность на результат ученика, его запросы и потребности. При этом преподаватели зачастую действуют наиболее удобную для ученика форму, как дистанционное обучение. В неформальном образовании, чаще всего, образовательный процесс всегда построен на интерактивных, современных методах

и формах с индивидуальным подходом, который позволяет выходить на нужный ученику результат.

Конечно, это дополнение к формальному образованию, но и в неформальном обучении необходимы доработки. Такого рода образование не является самодостаточным из-за того, что преподаватели работают только с двумя категориями: знаниями и умениями, а вот о ценностях, которые они формируют или нет, чаще всего забывают. Такого рода образование в законодательстве страны отражено как дополнительное. Оно не стандартизировано, а значит, есть риск заплатить за непрофессиональную услугу.

В неформальном образовании важно всем участникам процесса быть ответственными, а также знать, чему они хотят научиться. Спрос порождает предложение и, как результат, создание новых образовательных программ, способствующих совершенствованию человека. Всё это должно в конечном счёте привести к стандартизации качества неформального образования. В свою очередь, это позволит на рынке образовательных услуг видеть компетентных, понимающих своё дело преподавателей, учителей, тренеров, лекторов, модераторов и фасилитаторов, одним словом адвокаторов образовательного процесса.

В образовании необходимо способствовать включению мышления самого ученика, развивать способности и ценности, которые будут помогать адекватно и результативно действовать в существующей социально-политической ситуации для создания благ, а не проблем.

Вспоминая слова Конфуция «ученье без размышления бесполезно, но и размыщение без ученья опасно» хочется пожелать, чтобы преподаватели, а также разработчики образовательных программ помнили, что те высокие цели и задачи, которые ставит само образование для продвижения ценностей, образов и стиля жизни, должно способствовать общественным преобразованиям и улучшению качества жизни человека.

Будущие трансформации нашего общества, качественные изменения в экономике, формирование общественных ценностей, целей и задач развития самого человека — всё это должно быть заложено в процессе образования, в его инструментах и быть в основе самих знаний. Это означает, что и неформальное образование может принять участие в этом процессе, взяв на себя ответственность за качество и ценность этих преобразований для человека.

Татьяна БУРАЯ,
г. Минск,
тренер неформального образования,
бизнес-тренер, коуч.

Адукция

КАК ДОСТИГНУТЬ ПРАВОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ЖЕНЩИН?

Разве можно считать «демократией» социальную структуру государства, где существует явная и скрытая дискриминация более половины граждан?

Гендерная проблема характеризуется в качестве глобальной и связывается с контекстом развития, поскольку гендерные несоответствия, ущемляя права и возможности половины человечества, препятствуют устойчивому и целостному развитию всего человеческого рода. Гендерный дисбаланс на любом уровне будет ограничивать эффективность государственной власти и политики.

Для решения проблемы гендерного равенства необходим комплексный подход и понимание сущности проблемы на всех уровнях.

Женская занятость

Занятость женщин можно отнести к одной из серьёзных социальных проблем

современности. В Беларуси трудоустройство женщин также выделяется из других проблем и занимает в списке лидирующую позицию.

Сегодня женщины активно участвуют в преобразованиях экономики, а относительная рыночная модель взаимоотношений худо-бедно позволяет свободно развиваться женской экономической инициативе, самостоятельности и независимости в выборе форм занятости.

Однако, в условиях рынка, женщины оказываются менее конкурентоспособными в сфере труда, чем мужчины. Признак пола стал одним из решающих факторов дискриминации в сфере наёмного труда, распределения власти и собственности, культуры и образования, политической и духовной жизни общества. Гендерная дискриминация делает женщин особенно уязвимыми на рынке труда перед лицом различных злоупотреблений со стороны работодателей, подрывает основы демократии и справедливости на рабочем ме-

сте. Социальная уязвимость женщин на рынке труда во многом усугубляется преобладанием в общественном сознании гендерных стереотипов, которые предопределяют отношение к женскому труду, подбору кадров на рабочие места, как на уровне общества, так и руководителей предприятий, а также самих женщин. Всё это рождает ряд социально-экономических и гендерных проблем.

Правовая грамотность женщин

Не менее важной задачей дня женских организаций является правовое просвещение работающих женщин, а также работодателей, которое должно включать конкретные знания о возможных проявлениях дискриминации и формировать отношение к ним, как к явлениям недопустимым и социально опасным.

Первым барьером на пути пострадавших от дискриминации в судебные органы остаётся слабое правовое сознание как работающих женщин, так и их работодателей. Задача женских правозащитных организаций и экспертного сообщества расшифровать, разложить по полочкам признаки дискриминации, и какую ответственность могут понести за это работодатели.

К сожалению, в Беларусь нет национального механизма по обеспечению гендерного равноправия. Для этого необходима соответствующая инициатива, мобилизация женских и иных правозащитных организаций страны.

Демократия – это процедура обеспечения равных прав, свобод и равных возможностей всех граждан – женщин и мужчин. Однако вопреки действующим нормам права мужчины в некоторых сферах выглядят более образованными и соответственно им отдаётся предпочтение.

Права женщин — “права человека третьего поколения”

В настоящее время международное сообщество включает категорию «права женщин» в особый раздел прав человека, квалифицируя их как «права человека третьего поколения».

Особенность данной категории прав заключается в отличии от двух других (естественных и основных) в их «коллективном» характере. Права человека первых двух поколений обращены к индивиду, а коллективные права адресованы скорее к определённым социальным группам, нуждающимся в дополнительных гарантиях для защиты своих прав. Задача защиты этих прав в таком случае ложится на общественные организации, включая профсоюзы, женские, правозащитные организации, а также на государство и созданные им институты социального партнёрства.

Хочу отметить, что индивидуальные обращения в суды по фактам дискриминации крайне необходимы. Массовые судебные процессы помогут вывести дискриминацию по признаку пола из «тени», придать ей видимый и значимый социальный смысл. Для этого необходимо соблюдение целого ряда условий.

Самое главное заключается в том, что работающая женщина должна понимать, как она может стать объектом дискриминации в сфере труда. В случае столкновения с дискриминацией, она имеет право на защиту со стороны судебных органов, государственной трудовой инспекции, правозащитных организаций. Пока такие факты остаются крайне редкими, настолько редкими, что статистика их не фиксирует.

Алена БОРИСОВА,
юрист и правозащитник,
г. Могилёв

ЦІ Ў СЛУЦКУ ЎСЁ ПА-ЛЮДСКУ?

Мне не дае спакою адна гісторыя, якую вам распавяду. Са спадарыня К. мы пазнаміліся ў адным з беларускіх санаторыяў, дзе добра адпачывалі, лячыліся. Аднак у маёй новай знаёмай цукар у крыві моцна зашкальваў нават і пасля дыеты, лячэбных працэдур і г.п.

Кажуць, што стрэсы часам даводзяць людзей да хвароб. Якое ж было жыццё ў маёй герайні са Случчыны? Вядома, маючы вольны час, мы гутарылі з ёй, згадваючы пра мінулае.

Прыгожая і ў сталым узросце, вясковая дзяўчына К., пэўна, была ў маладосці вельмі прывабнай. Мела чароўны, прыемны голас і спявала ў народным хоры палаца культуры Аршанскаага ільнокамбінату. Працавала і жыла ў рабочым інтэрнаце. У пасёлку тэкстыльшчыкаў нявест было зашмат. Да нашай “слуцкай” ткачыхі пасватаўся добры хлопец-марак, і яна дала згоду паехаць з ім на Далёкі Усход. Сабрала ўжо рэчы, спяшалася на вакзал, дзе чакаў яе кахраны. А дзяўчаты, мо зайдзросці, замкнулі дзвёры пакоя, і не было іншага выйсця, як адмовіцца ад спаткання. У той час мабільнікамі не карысталіся. Марак паехаў адзін, а дзяўчына засталася.

Спадарыня К. паехала дадому загойваць сардэчную рану. Рана ці позна выйшла замуж за аднавяскову. Ён быў спраўны майстар (“наша хата — лепшая з усіх!”). Адно, гора-гаспадар моцна піў. У сям'і нарадзіліся троє дзяцей: сын і дзве

дачкі. Малодшая вырасла разумова адсталай, жыве і цяпер разам з бацькамі. Яшчэ нарадзіла ім унучку. Можаце сабе ўяўіць, колькі турбот і клопату ў гэтай вясковай жанчыны!

Дадалася тым часам трывога за сына, які пайшоў служыць у савецкае войска. Беларусаў куды толькі ні прызывалі: і ў мора, і ў армію, і ў тайгу, і ў стэпы. А дома — хоць трава не расці! Нашага вайскоўца адправілі служыць у Эстонію, так бы мовіць “акупантам”. І ён сутыкнуўся там з варожасцю да сябе з боку мясцовай моладзі. Адбывалася гэта ў часы Савецкага Саюза. Яго білі моцна, да смерці. У ваенным шпіталі ў Таліне ён і сканаў на руках гаротнай маці. Есці ёй не было чаго, бо ўсе працуяты адпускаліся па картках толькі для грамадзян Эстоніі. Невыносна цяжка было і таму, што сама маці ўжо хварэла на цукровы дыябет. Ці не стрэсы былі таму прычынай?

Сына яна пахавала на радзіме, у сваёй вёсцы. Наведвае могілкі, памінае... Думецца ёй, чаму такі горкі выпаў лёс. Хто вінаваты?

Ды не адна яна згубіла сына ў крывавых войнах. “Абараняць трэба сваю сям'ю, сваю дзяржаву і не выпраўляць наших сыноў на пагібель да чужынцаў”, - і сёння так трывожацца і наказваюць маці.

Таццяна ТРУБАЧ,
г.Заслаўе

**Мы, женщины, в погоне
за шиком и в стремлениях
напустить на себя загадочность,
часто используем разные
изображения, размещая
их на своем теле в виде
украшений, рисунков на одежде,
аксессуаров, татуировок. Очень
популярны представители
животного мира: насекомые,
птицы, млекопитающие. Думаем
ли мы, какое значение на самом
деле имеют такие изображения?**

Символы

Каждая картинка несёт в себе знак и смысл. Когда мы носим на себе украшение в виде кошки, то посылаем миру знак о том, что ассоциируем себя с этим животным. Но вот смысл в её изображении каждый видит по-своему. Если попробовать проверить соответствие смысла, который мы видим в картинке животного, тем фактам, которые нам известны об этом животном, то иногда получается неожиданный результат.

Например, чудесная птичка колибри. Смысл, который мы привыкли видеть: райское существо, невероятное разнообразие цветов и красок, безобидное божье создание порхающее с цветка на цветок, питающееся нектаром, никому не причиняющее вреда. Если присмотреться к колибри повнимательнее, то мы увидим, что это далеко не самое безобидное создание. Жадность, прожорливость, конкуренция и крайняя жестокость – вот качества, определяющее характер этих птиц. В борьбе за корм крохотные птички убивают и истязают друг друга. Самки ко-

либри настолько воинственны, рискованы и умны, что охраняя гнездо от змеи могут с невероятной точностью бросится на подползающую рептилию и проткнуть ей глаз своим тонким клювом. Очевидно, что колибри не могут себе позволить борьбу, потому имеют лишь один шанс обезвредить противника и остаться жить.

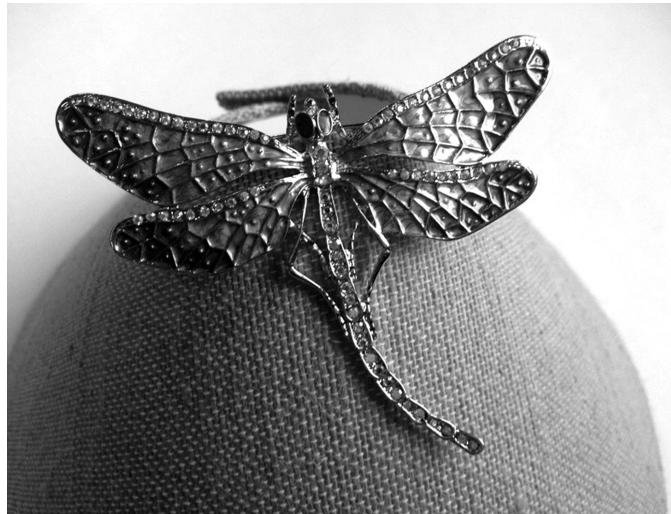
Ещё одно популярное изображение — стрекоза, скорее всего привлекает внимание человека своей причудливой формой и переливчатой расцветкой, служит нам напоминанием о сезоне тёплых летних дней на берегу водоёма и беззаботности жизни. Тем не менее, жизнь стрекозы полна забот. Это насекомое ежедневно съедает количество пищи в 40 раз превышающее свой собственный вес. То есть, каждые 2 минуты стрекоза съедает одну муху. Не удивительно, что она никогда не спит и не позволяет себе ошибаться. На свете нет более эффективного убийцы, чем стрекоза: 95 % целей, на которые метит хищница, становятся её добычей. Уйти от её преследования по сути не воз-

можно, только если поможет случай. Насилие, свирепость и жестокость преобладают в самой сути жизни стрекозы. У стрекоз, например, не бывает спаривания «по любви». С той же эффективностью, с которой стрекозы добывают пищу, самцы стрекоз набрасываются на самок и призывают к спариванию.

Вам всё еще хотелось бы ассоциировать себя с колибри или стрекозой? Или может быть общаться с другими людьми-стрекозами? На этом список скрытых агрессоров не заканчивается. Есть маленький жучок, изображение которого неизменно связывается в нашей памяти с детством и детьми. Это божья коровка.

Как ни странно, божья коровка зовётся «божьей» практически на всех языках Европы. Похоже, что европейцы так назвали этого жучка задолго до того, как стали изучать его образ жизни. Божьи коровки очень далеки от христианской морали. Каннибализм, беспорядочные половые связи и трусость — вот качества, определяющие жизнедеятельность божьих коровок. С самого начала жизни личинки божьих коровок едят друг друга, жертвой каннибалов-сородичей вполне может стать и взрослая особь. Кроме того, примерно 60 % божьих коровок заражены клещём-кровососом — особым паразитом, который жучки передают друг другу во время спаривания. Жёлтые следы, которые остаются на руках после общения с божьими коровками, выделяются от страха из желез расположенных у них на коленях.

Так за что же эти создания называются «божьими»? Возможно, такое название божьим коровкам дали садовники, когда поняли, что красные жучки с чёрными точечками поедают злосчастную тлю и усмотрели в этом божье благословение. Последние исследования показали, что присутствие божьих коровок, если и сокращает количество тли, то очень незначительно. Вот и получается, что божья тварь имеет место в этом мире, но живет свою жизнь не особенно вдумчиво и даже бесполезно, в жестокой борьбе за место под солнцем, обременённая пороками. Очень похоже на человеческое сообщество. Может быть от этого мы так их и любим.

Пожалуй два самых позитивных об-раза — это бабочка и золотая рыбка. Эти создания вполне соответствуют своей ре-путации. Бабочки — красивые, беззабот-ные существа, дарят радость миру своей красотой, а мир платит им обилием удо-вольствий, главное помнить, что жизнь скоротечна и век бабочки, и без того ко-роткий, может внезапно оборваться в пылу огненных страстей. Золотые рыбки, напротив, долгожители. Являясь сим-волом мудрости, долголетия, успеха и удачи, эти рыбки совсем не несут в себе агрессии. Правда, желаний тоже не ис-полняют, но упрямые люди по прежнему верят в их силу.

В основном такие символы носят на себе молодые девушки. Женщины по

этого жука сосредоточена вокруг навоза и прочих органических отходов, есть две безусловно весомые особенности, кото-рые соответствуют нашему менталитету и нашей культуре. Жуки скарабеи живут парами и обязательно заботятся о потом-стве. Как рачительные родители стремят-ся обеспечить своих отпрысков отдель-ным жильём, так жуки-скарабеи парой катают навозные шарики, по одному для каждой своей личинки. Конечно, у Еги-птян, которые 20 000 лет назад мистифици-ровали скарабея, менталитет был другим, но они узрели в образе жизни этого жука важнейшую функцию трансформации безжизненной материи в новую жизнь и платили за это уважением и почитанием, признавая бесконечность жизненного

старше уже довольно смело размещают на себе змей и скарабеев. Змеи претен-дуют на символ мудрости и обновления. Образ змеи уже настолько мистифициро-ван, превознесён и вместе с тем высмеян, служит и благословлением и предупрежде-нием, что нет нужды особенно его анали-зировать. С уверенностью можно сказать, что только очень смелые личности позво-ляют себе носить украшения в виде змеи.

Жук скарабей мистифицирован не меньше, но окраска этой мистификации исключительно положительная и даже священная. Несмотря на то, что жизнь

цикла. Так скарабей стал символом воз-рождения и ученического послушания.

Популярных символов бесчетное множество. Заимствованные из мира животных и растений, а также создан-ные современной культурой символы на-полняют нашу жизнь. Некоторые из них становятся нашими талисманами. Всегда можно выбрать себе украшение по вкусу. Но кроме внешней красоты стоит обра-тить внимание и на внутренний смысл.

Марина БАБКОВА,
г. Гродно

Социум

КАК МУЖЧИНЫ ПОДАВЛЯЮТ ЖЕНЩИН: ПЯТЬ СПОСОБОВ ПРОТИВОСТОЯНИЯ

Порой на профессиональном пути работника возникают преграды, которые не позволяют достичь желаемого успеха. Все попытки выполнить свою работу качественно разбиваются о реальность, в которой проделанная работа оказывается ни кем не оценена и не востребована.

Такое часто бывает, когда в своей профессии человек ещё не завоевал определённого успеха, не раскрыл свои способности в полной мере, не достаточно утвердился в коллективе. Но как все это сделать, если тебе даже не дают попытки показать свои силы?

Наиболее часто с такими сложностями сталкиваются женщины, когда попадают в преимущественно мужской коллектив.

Женщину считают не только слабым полом, но и слабым игроком на профессиональном поле. Чтобы показать свои навыки и знания можно биться хоть лбом об стену, но коллегам всё равно будет сложно признать, что женщина способна работать на равных. К тому же для мужчины важно знать, что именно его способы решения поставленных задач являются наиболее правильными, логичными и рациональными. А когда коллега женщина вносит свои предложения, предлагает другие пути решения важных вопросов, мужчины начинают использовать такой механизм психологической защиты, как подавление.

Норвежская учёная, профессор соци-

альной психологии Университета Осло Берит Ос выделила пять основных методов подавления, которыми пользуются мужчины (сознательно или неосознанно) для получения власти над женщиной:

1. Игнорирование. Этот бессловесный метод используется, когда люди (под людьми здесь подразумеваются мужчины) не слушают то, что говорит женщина, демонстративно просматривают бумаги, переговариваются, смотрят в свои мобильные телефоны или выходят из зала.

преуменьшении роли женщины, высмеивании всех её вкладов в общую работу. Этот метод содержит различные шутки о «глупых блондинках» и «старых истеричках». Женщине нужно научиться вовремя давать понять собеседникам, что она отказывается принимать подобное обращение по отношению к себе. Не лишним будет найти поддержку других женщин.

3. Утаивание информации. Людей легко можно держать в неведении. Подобному обращению чаще всего подвер-

Игнорирование – безотказный метод, ведь тот, кого постоянно не замечают, начинает чувствовать себя незначительным и порой принимает решение не принимать активное участие в работе. Для того, чтобы вас внимательно слушали, можно использовать искусственную паузу до тех пор, пока шум или перешептывание не смолкнут. Также не лишним будет тренировать свой голос, ведь чёткое и внятное произношение трудно игнорировать.

2. Высмеивание. Метод заключается в

женщины. Зачастую мужчины принимают решения в бане, на стадионе или же своим узким кругом, а позже торопливо ознакамливают женщин с уже принятым решением, лишая их возможности поучаствовать в обсуждении вопросов, по которым приняты решения в малых мужских группах. К тому же мужчины склонны обвинять женщин в тенденции растягивать собрания и в нежелании оперативно принимать решения. В подобных случаях женщине необходимо требовать

полную информацию задолго до того, как будут приняты решения по важным вопросам, а также добиваться отложения принятия решений, если требуется их более полное изучение.

4. Двойное наказание. Что бы вы ни делали, всё плохо, всё не так. Помимо работы женщине нужно быть в других местах — с детьми, мужем. Если женщина активна на работе, то осуждается окружающими в пассивности, пренебрежении семьёй. Но женщины хотят совмещать работу и семью и имеют на это полное право. Мужчины, в отличие от женщин, редко подвергаются подобному двойному наказанию. Они активны на работе и пассивны дома, что недопустимо и несправедливо. Женщины должны иметь равные с мужчинами права на достойные условия работы и семейной жизни. Для того, чтобы обезопасить себя от «двойного наказания», можно заранее оговорить с руководителем правило, которое даст возможность говорить «нет» и «да», не опасаясь при этом наказания. С мужем также можно заранее оговорить некоторые вопросы, касающиеся возможностей заниматься своей работой.

5. Возложение на женщин чувства вины и стыда. На женщину, подвергнув-

шуюся насилию или унижению, ещё возлагается вина за случившееся. Часто говорят, что женщина сама виновата и должна винить за случившееся только себя. Рано или поздно женщина начинает думать, что её критики правы и она сама во всём виновата, даже не задумываясь над тем, насколько это справедливо. В такой ситуации нужно тщательно проанализировать сложившуюся ситуацию, попросить своих друзей помочь во всём разобраться и избавиться от чувства вины.

Эти пять методов Берит Ос определила ещё в 70-х годах, но и сегодня они всё также популярны у мужчин для достижения власти над женщинами. Для повышения своей значимости в коллективе, завоевания доверия, уверенности при принятии важных решений женщинам нужно изучить данные методы подавления, научится быстро реагировать, когда они сталкиваются с ними и уверенно шагать к достижению своих целей. Каждая женщина имеет равные с мужчинами права на достойное отношение к себе, достойную работу и уважение в коллективе.

Ольга КАРЕНИНА,
г.Могилёв

Социум

ЛЮДИ, СПЕШАЩИЕ ДЕЛАТЬ ДОБРО

Мы все рано или поздно, в большей или меньшей степени, чем-то увлекались – спортом, фотографией, коллекционированием, животными. В общем тем, что доставляет нам удовольствие.

Проходя очередной этап своей жизни, «обрастая» семьями, заботами, новыми увлечениями, меняются и наши взгляды на вещи и обстоятельства. Мы разводимся без явной на то причины, ссоримся на пустом месте, стоим перед выбором какого же цвета выбрать очередную кофточку. Одним словом решаем проблемы. Да, мы порой хотим от этой жизни много, заботясь исключительно о собственном благе. А что если остановиться, посмотреть на окружающее нас с иной позиции: могу ли я что-то отдать, ничего не получая взамен? Ведь в каждом из нас может оказаться масса энергии, которую он готов использовать на благо других. В этой статье я хочу поговорить о волонтёрстве.

Что такое волонтёрство, пожалуй, знает каждый. Но всё же для порядка стоит обратиться к словарю, где обозначено, что волонтёр - это доброволец, безвоз-

мездно выполняющий какую-либо работу, либо бескорыстно оказывающий какую-либо услугу.

Казалось бы всё просто. Тогда для чего им вообще это нужно? Как оказывается причины у каждого свои: кто-то работает ради приобретения опыта, специальных навыков и знаний, которые не всегда получишь при обычных условиях (больницы, хосписы, или даже археологические раскопки), ради установления личных контактов, и в конце концов для самореализации и духовного роста, из чувства глубокого сострадания к нуждающимся.

Ещё не так давно я считала, что волонтёры занимаются в основном проблемами бездомных животных, собирают одежду и продукты нуждающимся и помогают старикам в больницах. Но со временем открыла для себя, что эта деятельность охватывает гораздо большие просторы. И студенты, и люди разного материального достатка, каждый по своему находят удовлетворение от подобной деятельности. Их всех объединяет желание помогать. Кому помогать – выбирает каждый сам.

В последние 10 лет это благородное дело благодаря всемирной паутине стала чрезвычайно обширным и доступным.

Люди быстро могут находить группы в соцсетях, узнают о проходящих мероприятиях и программах.

Волонтёрская деятельность включает в себя массу мероприятий, таких как:

- помочь различным категориям граждан: престарелым, инвалидам, беспризорным, беженцам, больным;
- просветительская работа;
- экологические и природоохранные мероприятия: помочь животным; работа в особо охраняемых природных территориях – заповедниках, заказниках; озеленение территорий (например, посадка деревьев);
- участие в научных экспедициях и мероприятиях и многое другое.

В разных странах по разному относятся к этой добровольной инициативе. Например, четверть взрослого населения Франции хотя бы раз в жизни участвовали в волонтёрских акциях. Из них больше половины регулярно участвуют в добровольческой работе, отдавая ей более 20 часов в месяц. Половина опрашиваемых сказали, что они стали волонтёрами, потому что они чувствуют в себе большое желание помогать другим.

Каждый третий немец является волонтёром. При этом посвящает такой работе в добровольческих ассоциациях, проектах и группах взаимопомощи более 15 часов в месяц.

26% японцев имеют опыт волонтёрства в прошлом. Из них половина уверена, что добровольческий труд очень полезен для личностного роста и общества в целом.

Около 33% населения Ирландии является волонтёрами. Общее количество времени, отданное на волонтёрскую работу, равняется 96 рабочим часам в год. 72% населения страны считает, что волонтёры делают нечто такое, что никогда не может быть сделано руками оплачиваемых сотрудников.

А как же обстоят дела с волонтёрством в нашей стране?

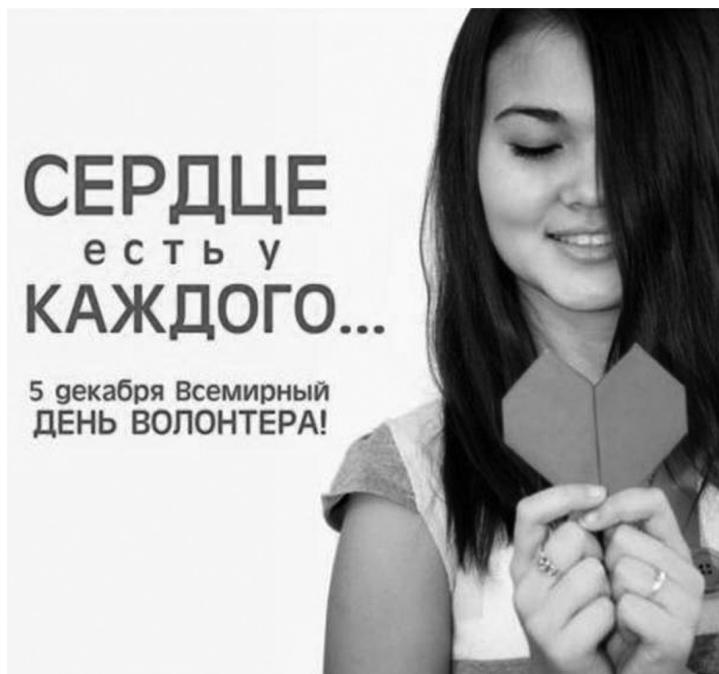
Как и во всём мире, наша самая активная часть населения своим участием признаёт, что волонтёрство – это полезное и нужное дело. Ведь ещё не так давно в Беларуси и слова такого не знали, а сейчас у нас всё активнее развивается это движение. Однако сегодня по беларускому законодательству волонтёров, которые сотрудничают с какой-либо организацией

и, например, в течение целого дня помогают в больнице, например, детям, даже покормить за средства этой организации нельзя, тем более заплатить суточные. Существует много проблем, и одна из них, например, проблема оплаты бензина, если волонтёр использует свой транспорт. Согласна, ведь волонтёр – это тот, кто работает бесплатно, но у него не всегда есть возможность тратить собственные средства, тем более на нужды других.

Благодаря социальным сетям, неравнодушные люди объединяются для совместной уборки мусора и загрязнений на водоёмах, оказания помощи мигрантам и беженцам, либо просто для проведения флешмобов, с помощью которых можно донести какую-то мысль до людей.

В нашем обществе эта деятельность пока не поддерживается, как нечто есте-

ственное, и тем самым воспринимается как обременяющее нашу повседневность. В отличие от большинства европейских стран, где люди разного возраста и социального положения считают это данью обществу, и даже добровольно отрабатывают бесплатные часы. В развитых капиталистических странах волонтёрство всячески поддерживается со стороны государства.

Могилёвский фонд помощи детям сиротам «Лучик надежды» — один из примеров социальной скученности, где на голом энтузиазме собрались неравнодушные люди. Они сами создали этот проект и продолжают его развивать. Рассчитывать им приходится только

на свои возможности, силы и средства.

Печально, что само государство (кроме оплаты питания и проживания) фактически ни на что не выделяет денег детям-сиротам. Поэтому волонтёры, однажды побывав в детском доме и увидев, что дети нуждаются в элементарных вещах, стали проявлять инициативу и стараться приобрести то, без чего сложно представить быт детей, которые были отобраны из семей, пусть и неблагополучных.

Не хватает шкафчиков для хранения одежды — пожалуйста, обустройство территории для прогулки также не заставило долго ждать. Подарки и экскурсии к Новому году или дню знаний — всё это тоже делается «вскладчину», совместными усилиями. Хотя много у кого есть свои дела и свои семьи, дачи, праздники и домашние животные... Тем не менее, они находят ресурсы, время и силы, чтобы хотя бы попробовать подарить незнакомым и чужим детям надежду на уверенность в людях. Которые, возможно, и не вспомнят через пару лет о тех «тётях и дядях», которым почему-то было не всё-равно видя их, никому не нужных детей — ни государству, ни самим родителям.

Ольга КУЛАЖИНА,
г. Могилёв

Чорная птушка

Здарылася гэта, калі я была зусім маленькай дзяўчынкай. У такі час, калі толькі пачала задумліва разглядаць свет навакольны.

Я вельмі палюбіла прыроду, бо я нарадзілася ў такім месце, дзе заканчваўся горад і пачыналіся вёскі. Нават першае, што я памятаю ў жыцці, быў нясцерпны боль ад пчалінага ўкусу. Чым разлавала пчолку, не памятаю. Можа, хацела ўзяць істотку ў свае рукі, калі гэтая пчолка сядзела на кветцы.

Асабліва любіла я хадзіць з матуляй да рэчкі. У той час яна была яшчэ чистая і глыбокая. Нават памятаю, як вудзілі рыбу на яе беразе сялянскія дзеци. Шлях да рэчкі пралягаў праз поле, якое калісьці было балотам. Але памяталі пра гэта толькі мой дзед ды бабуля. А тады хадзілі, ды і цяпер ходзяць па гэтай мяккай глебе кароўкі ды жуюць сваю зелёную жуйку.

Далей праходзіла таненка паласа шашы. Ад яе пачыналася духмянае поле разнатраўя. Памятаю, хацела нарваць адной травы, якая была вельмі падобная на крапіву, толькі пахла вельмі прыемна. Толькі наблізілася, каб сарваць, як маці трymала маю руку і павяла далей.

“Гэта мята, — нібы адказвае яна маім незразумелым вочкам і здзіўленаму позірку. — Зараз пойдзем, а як будзем варочацца дадому — вырвеш сабе трохі”. И я паслухмяна крочыла наперад.

У травах адкрываўся праход далей, да бабровай плаціны. Колькі я ні хадзіла туды, на жаль, ніколі не бачыла ніводнага бобра. А зараз не ведаю, можа, плаціны ўжо і няма на белым свеце.

Ішлі разам далей. Наперадзе паказваліся дахі сялянскіх хат. Недалёка ад іх ляжала невялічкае возера. Такое зарослае і прыгожае, што было нават падобнае да азёр у старых кінастужках. Гэта

возера яшчэ доўга ўсплыўала ў мяне ў вачах і нават снілася вельмі часта.

Вось на гэтым самым возеры я ўпершыну ўбачыла чорнага бусла. Так, так! Вы не памыліліся, таго самага, што зараз, як і тады, быў у Чырвонай кнізе! Кнізе, якую падарыў мне тата.

Сустрэча мая была нядоўгай: я убачыла толькі, як птушка, памахаўшы крыламі, узляцела высока ў неба. Тады я пацягнула матулю за сукенку і стала крывачаць: “Мама, мама! Глядзі! Чорны бусел! Ён паляцеў у неба!” Але матуля не адказала мне, толькі ўсміхнулася сваёй добрай усмешкай. Можа, яна і не паверыла мне.

Увечары мы ішлі дадому тым жа шляхам. Я паглядзела на возера, але, на жаль, не сустрэла бусла. Я назбірала вялікі букет мяты. Ён іскрыўся і пах у танюсенькіх маіх ручках. Калі я прыйшлі з мамай да дому, то пасадзіла некалькі парасткаў, якія незнарок вырвала з карэннем.

...Стала я дарослай. Не ходзім мы ўжо з мамай на рэчку: змялела яна зусім. Але, калі пачынаю забываць пра чорнага бусела, гляджу на духмяную мяту, якая расце за домам. Тады я ўсё ўспамінаю.

Фаіна НАКАНЕЧНАЯ, 23 гады.
Нарадзілася ў Слоніме. Скончыла
Інстытут журналістыкі БДУ па
спецыяльнасці “Журналістыка
міжнародная”. Спачатку друкава-
лася ў газеце ліцэя, дзе вычулася,
i ў “Газеце Слонімскай”. Першымі
творамі сталі казкі для дзяцей. Пра-
цавала інтэрнам ў Германіі, Швецыі і
Украіне. Зараз піша артыкулы пера-
важна на міжнародную тэму ў меды-
яцэнтры БДУ і ў Press Club Belarus.

Віктар Дземеш (Дзэрвіш)

58 год. Род бярэ свой пачатак з вёскі Дземяшы Пастаўскага раёна. Па адукцыі – эканаміст і журналіст. Працаўаў спецыялістам агравытворчасці, у СМІ. Зараз – вольны мастак. Вершины бачылі свет у шэрагу рабочых газет, у абласным і рэспубліканскім друку. Першы верш “У выраі” быў змешчаны ў беларускай пісьменніцай Вольгай Інатавай у газеце “Чырвоная змена” ў 1974 годзе. Ухвалены ёй за рэдкую вобразнасць, мілагучнасць і ёмістасць слоў. Шмат падарожнічаў, трапляў у розныя складаныя сітуацыі, крыху расчараўваўся ў людзях, але не згубіў галоўнае – ВЕРЫ Ў ПРЫЗНАЧЭННЕ ЧАЛАВЕЧАГА ЖЫЩЦЯ. Быў знаёмы з Нілам Гілевічам, і таму яго смерць узрушила, падштурхнула напісаць нізку вершаў, якія прысвечаны выбітнаму паэту.

ІМЯ

(у вянок Нілу Гілевічу)

Усе, хто свядомыя, ў скрусе –
І памяць, нібыта капкан:
Народны паэт Беларусі,
Апошні памёр з магікан!

Апалі калматыя бровы,
Ў вачах не зайграе зара.
Ён, волат амаль двухметровы,
Не выйдзе ніколі з двара.

Завялі агністыя слова,
Суцішыўся вечны змагар.
Дайшоў да астатняй высновы,
Ў журбе Беларусі абшар.

Паштар, можа год, можа болей,
Ён бегаў па вёсках – ляцеў,
Душой хлапчуга наваколле
Упітваў, запомніць хацеў.

Пра тое, што ўбачыў, паперы
Шаптаў – нібы сябру навек.
У самае чыстае верыў,
Людзей планкай годнасці мераў

Крыштальны, святы чалавек.

Гісторыя ў строй свой далучыць
Імя, што ў нябесах дрыжыць,
Бо кожны радок яго вучыць,
Як жыць
І чым нам даражыць.

НЕЗВАРОТНАСЦЬ

Пад Лагойскам вясна ў разгары...
Не прыедзе ўжо ён сюды.
Разлятаюцца злыя хмары,
Сонца цешыцца, зноў ва ўдары,

Адыходзяць ад сну сады.
Як вясной паміраць нялёгка! –
Ты ашчэрыла зубы зло.
Рвецца там, дзе каротка – крохка,
І на лёсе ставіцца крапка:
Ўсё праходзіць, жыццё прайшло...
Сум і горыч разрэжуць грудзі,
Мае лекары і ўрачы.
Колькі страх гэты мучыць будзе?
Памажыце боль сцішыць, людзі,
Незваротнасць перамагчы...

ПОСАХІ ЖЭЗЛ

Сцяг чырванню так палымнее,
Што боль сон зрывae з павек,
Што нема крычыць чалавек!..
Я, можа, не ўсё разумею,
Ды гэтая страта – навек.
Сцінаюць асмяглыя грудзі,
Сляза ўспаміны пячэ:
Ніколі народных не будзе
На памяці нашай яшчэ!
Апошні ... Апошні ... Апошні...
З той жартаў не звіць, што з касой.
І плачуць самлелыя пожні
Світальнаю зыркай расой.

Не ўзяўшы ні жэзл і ні посах,
Нічога зямнога, спярша
Хай там — у сукрыстых нябёсах —
Спачне ад пакутаў душа...

ПА ВАСТРЫІ ЛЯЗА

У горы, ў журбе,
Са злом у барацьбе,
(Як смерці гады рады!),
Як жыць пасля ЦЯБЕ,
Як быць без слова ПРАЎДЫ?!
Ах, сэрца: тах, тах, тах -
Пусцілася ў скокі...
Хоць нават і не лёкай,
Ніхто не скажа так,
Як Ты — ў брыво, у вока!
Ты самы яры быў,
Ты прама ў душы біў,
Хутчэй жа ў душонкі.
Як Ты жыццё любіў, —
Мацней, чым нораў жонкі!
Балючая сляза
Буравіць сны паэтаў,
Што гінуць ад наветаў,
Па вастрыі ляза
Йдучы ў жыцці ў гэтым...
Хай панясуць затым
З харугвамі святымі,
Ды сутнасць не ўтым,
Хоць ШЛЯХ закрые дым —
У свеце маладым
Адчуем сіл уздым:
Мы ўзляцім за імі —
За мроямі ТВАІМІ!

АДЗІН

Калі памірае Паэт,
Тады замаўкае і Слова.
І боскае міласці свет
Не ззяе ўжо так адмысловы.
Ён чаўрае, ў тлуме хвілін
Блажэе, хаця і паціху.
І ты застаешся адзін,
Сам насам з абрыйдлівым ліхам.
Праменні яшчэ сонца тчэць,
Хапае ў ім ізатопу...
О, Божа, не дай мне здзічэць
Сярод нажавога натоўпу!

ДАКОР

Вось і ўсё, і не ўбачым ніколі
Яго верشاў гарачых — ва ўпор,

Новых, свежых, і Муза ў спакоі,
І стаіць у баку, як дакор...
Толькі ён мог так рэзкія словы
У прастору бязмежжа кідаць.
Быў паэт — і паэт адмысловы,
Грамадзянін, па справах відаць.
Мы ідзём, і бліжэй наша мэта,
Ён радкамі нас браў у палон.
І ніхто не заменіць Паэта —
Каб так годна, так востра, як ён.
Не падпітвай — сумленне загіне.
Чым жа станем цяпер даражыць?
Без народных паэтаў, краіна,
Як ты будзеш, няшчасная, жыць?!

НАДЗЕЯ

Рэзкі, гучны, вясёлы, гарачы,
Як герой свой агораўшы лёс,
Пыл уклаўшы ў ПРАЎДУ юначы,
Там, дзе трэба, адмераць мог здачы,
Ты дарогай ішоў, поўнай слёз.
Хоць памёр — а хутчэй жа загінуў, —
Боль не вытрываў БОЖЫ ТВОЙ ДАР, —
Ты нашчадкам НАДЗЕЮ пакінуў,
О, ПЯСНЯР, О ТРЫБУН, О, БУНТАР!
З ёй, з надзеяй, ўсё ж шанцаў ёсць болей
Па дарозе цярністай прайсці,
Пераседзець бясклассе ў падполлі,
Каб у думках аб дзесяцях, аб ДОЛІ,
Зноў змагацца —
За ШЧАСЦЕ ў жыцці!..

МЭТА

На полі крывавага бою,
Дзе смерць без бінокля відна,
Паэт ахвяруе сабою —
Да рэшты, да краплі, да дна.

Ён, як Аляксандр Матросаў
Грудзьмі амбразуру бярэ,
Ён — бедны, галодны і босы, —
Хаця і мароз на дварэ...
Упаўшаму духам і воляй
Не дасць апусціцца ў гразь,
Ён боль не абыдзе ніколі,
Любому надзею падасць.

...Паэтам хачу, дзе апала,
Цяжкімі шляхамі ісці,
Каб гора і бедаў хапала —
Каб МЭТА свяціла ў жыцці!..

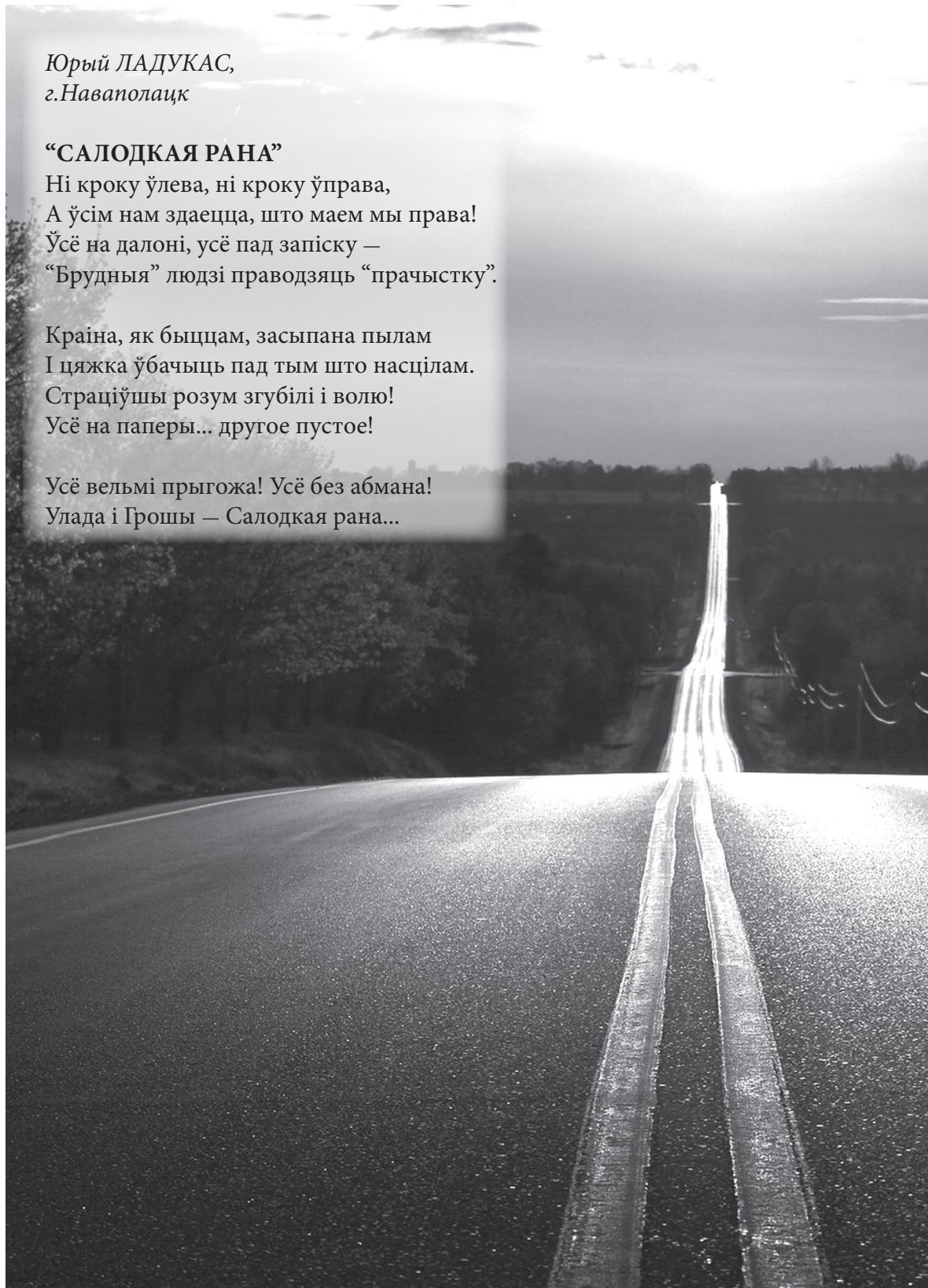
Юрый ЛАДУКАС,
г.Наваполацк

“САЛОДКАЯ РАНА”

Ні кроку ўлева, ні кроку ўправа,
А ўсім нам здаецца, што маем мы права!
Ўсё на далоні, усё пад запіску –
“Брудныя” людзі праводзяць “прачыстку”.

Краіна, як быццам, засыпана пылам
І цяжка ўбачыць пад тым што насцілам.
Страціўшы разум згубілі і волю!
Усё на паперы... другое пустое!

Усё вельмі прыгожа! Усё без абмана!
Улада і Грошы – Салодкая рана...

Толькі актывісты БСДП і “МСД-МГ” маюць унікальную магчымасць бясплатна атрымаць дызайн-макет сваіх вершаў і апавяданняў і такім чынам напоўніць творчую бібліятэку сацыял-дэмакратаў на сایце.

Піши на адраз gazetanmt.eu@gmail.com
з пазнакай «ТВОРЧАСЦЬ».

І атрымлівай сваю электронную кніжку ў падарунак!

БЕЛАРУСКАЯ САЦЫЯЛ-ДЭМАКРАТЫЧНАЯ ПАРТЫЯ (ГРАМАДА)

224030 г. Брэст, вуліца 17 Верасня, д.22-24
Тэл./факс +375 162 22 06 03
E-mail: bsdp_minsk_ck@tut.by
Прэс-служба: bsdpps@tut.by

Старшыня БСДП

ВЕШТАРД *Ірына Зянонаўна*

+375 33 621 78 16, +375 29 931 72 77
iris.veshtard@gmail.com

www.bsdp.org

ЗАЯВА-АНКЕТА

на ўступленне ў Беларускую сацыял-дэмакратычную партыю (Грамаду)

f

Прашу прыняць мяне ў сябры БСДП. Са Статутам і Програмай азнаёмлена, абавязваюся іх выконваць.

1. Прозвішча, імя, імя па бацьку_____

2. Чысло, месяц і год нараджэння_____

3. Месца працы (вучобы), тэлефон_____

4. Адукацыя: сярэдняя агульная, сярэдняя прафесійная, сярэдняя спецыяльная, вышэйшая
(натурэбнае падкрэсліць)

5. Прафесія (спецыяльнасць)_____

6. Адрас пастаяннага месца жыхарства: (_____),
паштовы індэкс

7. Хатні тэлефон (_____) *код горада* _____ Маб. тэлефон (_____) *код оператора* _____

e-mail_____

“____” _____ 20____ г. Уласнаручны подпіс _____

РЭКАМЕНДАЦЫЯ

Рэкамендацыю для ўступлення ў БСДП дае _____
(рэкамендуючы сябар БСДП (Грамады) указвае сваё прозвіщча, імя)

“____” _____ 20____ г. Уласнаручны подпіс _____

ВЫТРЫМКА З ПРАТАКОЛУ СХОДУ

(указваецца назва структуры, якая прымала ў сябры БСДП (Грамады))

ад “____” _____ 20____ г.

Пастанавілі: прыняць _____ у сябры БСДП.

Старшыня арганізацыі (суполкі)

Уласнаручны подпіс _____

**ПЫТАЙСЯ
ПРА НАШЫЯ
ВЫДАННІ
Ў СВАЁЙ
СУПОЛЦЫ!**

Ведаеш Беларусь? Правер сябе!

назаві
мясціны,
дзе былі
зроблены
фота з дымкі.

адказ у наступным нумары.

